

NOVI

Odmev

GLASILO KULTURNO PROSVETNEGA DRUŠTVA SLOVENSKEGA DOMA

JUNIJ 2014
ŠTEVILKA 53
ISSN 1331 - 548X

Nova knjiga

**SLOVENCİ V HRVAŠKEM ŠPORTU:
140 OBRAZOV VRHUNSKIH DOSEŽKOV**

Obisk

**POGOVORNI VEČER S PRVIM
SLOVENSKEM PREDSEDNIKOM
MILANOM KUČANOM**

Intervju

**JADRANKA KOSOR O STRAHOPETNOSTI
IN POGUMU V POLITIKI**

Materinščina

**RAZCVET UČENJA SLOVENŠČINE
OD VARAŽDINA DO PULJA**

Zgodba z naslovnice

**VIKTOR KOVAČIĆ JE ZA HRVATE TO,
KAR JE ZA SLOVENCE JOŽE PLEČNIK**

SLOVENSKI DOM – NAŠ DRUGI DOM

- 3 Nesreča ne izbira in ne pozna meja
- 3 Milan Kučan: S Hrvaško se ni težko pogajati, težko se je dogovora držati
- 4 Slovenci v hrvaškem športu - 140 obrazov športnih presežkov
- 5 Miro Cerar: Za športnika je pomembno, da ni zvezda enodnevnica
- 6 Nekdanja hrvaška premierka v Slovenskem domu o zakulisju visoke politike
- 6 Še en vznemirljiv literarni večer
- 7 Velikonočni razstavi v Slovenskem domu in zagrebški etno hiši
- 7 Slovesna in ganljiva podelitev Gallusovih značk
- 8 Oskrbovancem doma za ostarele smo podarili latinsko mašo
- 8 Anton Trpin: Slovenci na Hrvaškem bi potrebovali stalno duhovno oskrbo v materinščini
- 10 Solkanski pevci in igralci blesteli na odru Slovenskega doma
- 10 Prva zakonca, ki sta skupaj osvojila Mt. Everest
- 11 Likovna akcija in razstava Saše Bezjak
- 12 V Slovenski dom pridemo po najboljše zdravilo – smeh
- 12 Zahtevno zbiranje dokazil za poplačilo škode

SLOVENCI NA HRVAŠKEM

- 13 Minister Žmavc s predstavniki vseh 16 društev na Hrvaškem
- 14 Sprejem pri hrvaškem predsedniku Josipoviću
- 14 Črno na belem s pisano besedo in ilustracijo
- 15 Naši člani o prvi obletnici članstva Hrvaške v EU
- 15 Kdaj in kje bo potekalo tradicionalno srečanje Slovencev na Hrvaškem?
- 16 Slomakovi pogovori v parlamentu in vladi
- 16 V društvu zaživela nova sekcija - Ljubitelji narave Runolist
- 17 Pomlad v SKD Stanko Vraz s pirhi in lepo slovenščino
- 17 Peto srečanje učiteljev slovenščine iz zamejstva in Slovenije
- 18 Na pobudo SKD Istra pouk slovenščine na srednjih šolah v Pulju
- 18 Spomladanski recept za obilno jesensko žetev
- 19 Res bi bilo škoda, če se Slovenci in Hrvati zaradi nepoznavanja jezika ne bi razumeli
- 20 Društvo Ajda je praznovalo 3. rojstni dan
- 20 Filmski sprehod ob Kolpi, volilna skupščina in dnevi plesa
- 20 Slovenske klekljarice na dnevnih svetega Dujma vzbujale občudovanje
- 22 Žadrski prispevek k prireditvi Domovina je ljubezen v Sempasu
- 22 Morska idila obarvala tradicionalno slikarsko kolonijo
- 23 Za dan kulturne raznolikosti postregli ocvirkovko

23 Predsednik Snežnika Vasja Simonič pred prvo desetletko društva

24 Z ministrom Židanom o obstoju obmejnega kmetijstva

POGOVARJALI SMO SE

25 S politikom se ne bi smeli ukvarjati strahopetni ljudje

NOVICE IZ DOMOVINE

- 26 Odštevanje do predčasni parlamentarnih volitev
- 26 Na evropskih volitvah v Sloveniji in na Hrvaškem zmaga desnih strank
- 27 Začelo se je zadnje dejanje meddržavnega mejnega spora

MATERINŠČINA

- 27 Jezikovna brzjavka: Od igrive aplikacije do spletnega sklanjanja
- 28 Glasbeniki so igrali tekoče, a niso bili prav nič tečni
- 28 Kratki spisi učencev slovenščine v Slovenskem domu

KULTURNA OBZORJA

- 29 Sudar in Meštrović zažigala v zagrebški Komediji
- 30 Poklon Stanku Vrazu v Zagrebu
- 30 Vznemirljivo pomladno dogajanje na slovenskih in hrvaških gledaliških odrih
- 32 Predstavitev slovenske književnice Maje Gal Štormar
- 32 Knjiga ki odstira skrivnosti in je vredna največje pozornosti obeh narodov
- 33 Zakaj bi brali slovenske moderniste - Cankarja, Murna, Ketteja in Župančiča?

PRETEKLOST V SEDANJOSTI

- 34 Oče moderne hrvaške arhitekture Viktor Kovačić – sin slovenske matere
- 35 Kulturna dediščina Varaždinskih Toplic ima tudi slovenski pečat
- 36 Jasenovac: kamniti cvet med grobovi
- 36 Straškovo 2014

DOM IN SVET

- 37 Spoznavanje lepote Prekmurja - kot bi se sprehodili po razglednici
- 38 Mozaični preplet likovne umetnosti, lepote glasbe in duhovnosti

USTVARJALNICA

- 38 Iz Silvinove malhe modrosti in aforizmov

ZA VSAKOGAR NEKAJ

- 39 Preproste, slastne in hitre pripravljene solate
- 40 Slovenci v hrvaškem športu

Novi odmev izdajata
Kulturno prosvetno društvo
Slovenski dom iz Zagreba
 in **Svet slovenske nacionalne**
manjšine Mesta Zagreb
 s pomočjo
Savjeta za nacionalne manjine
Republike Hrvatske
 in **Urada vlade Republike**
Slovenije za Slovence v
zamejstvu in po svetu.

Za izdajatelja:
Darko Šonc

Uredništvo:
Miroslava Maria Bahun, Agata
Klinar Medaković, Silvin
Jerman, Polona Jurinić,
Ivica Kunej, Franc Strašek,
Darko Šonc, Vasiljka Tovarloža

Pregled, priprava in oprema
 besedil:

Ilinka Todorovski

Oblikovanje in prelom:
Josipa Glavaš

Tisk:
Intergrafika TTŽ d.o.o.
 Bistranska 19, Zagreb

Izhaja občasno v slovenskem in
 hrvaškem jeziku.

Naklada: 800 izvodov

Naslov uredništva:

Kulturno prosvetno društvo
Slovenski dom

Masarykova 13/1, 10000 Zagreb
 tel./fax +385 (0)1 48 55 171

slovenski-dom@zg.t-com.hr

http://slovinci.hr

SLIKA NA NASLOVNICI:

Letos mineva 140 let od
 rojstva in 90 let od smrti

Viktorja Kovačića (1874–1924).

Ta znameniti sin slovenske
 matere je za Hrvate to, kar je
 za Slovence Jože Plečnik: ikona
 moderne arhitekture. Foto:

Muzej Mesta Zagreb

Nesreča ne izbira in ne pozna meja

Maja so Hrvaško, BiH in Srbijo prizadele poplave biblijskih razsežnosti. Niti za hip nismo omahovali s pomočjo, ravnali smo v skladu s slovenskim pregovorom: Kdor hitro da, dvakrat da.

To so bili prizori vesoljnega potopa. Voda, ki požira vasi in odnaša vse pred seboj. Obrazi obupanih ljudi. Reševalci, ki se borijo za življenje. Prazni pogledi sorodnikov pogrešanih in mrtvih. Zlomljeni brezdomci. V blato pogreznjeni domovi. Živali v poslednjih vzdihljajih, plavajoči kadavri.

V županijski Posavini je bil konec sveta, ko je popustil jez in je Sava odnesla življenje. Nešteto je uničenih domov, kmetijske mehanizacije, tudi živine ni bilo mogoče rešiti.

V Gunji in Rajevelem Selu je škode za 50 milijonov kun.

V Bosni in Hercegovini več deset mrtvih, brez strehe nad glavo pet tisoč ljudi, voda je pogoltnila ali poškodovala 40 tisoč hiš. V črno je zavita tudi Srbija. Ujma, kakršne ne pomnijo, je vzela vsaj petdeset življenj.

V ljudeh, zlasti sosedih, ki jim je narava tokrat prizanesla, sta se zbudila sočutje in dobrota. Človekoljubne organizacije, številni prostovoljci in posamezniki so pomagali vsak po svoji moči. Fizično na terenu, z zbiranjem pomoči ali prispevki v nujnih potrebščinah in denarju. Zveza slovenskih društev na Hrvaškem je prispevala 3 tisoč kun, v Slovenskem domu še poteka akcija zbiranja pomoči. Le redki zadrteži niso hoteli razumeti, da je treba pomagati vsem, ki

pomoč potrebujejo, ne pa postavljati nove zidove v glavah in se zgražati, češ da se z vsesplošno pomočjo obujajo nekakšna jugoslovanska čustva. Da si pomoč zaslužijo le »naši«, ne pa »njihovi«.

Kdor je že kdaj izkusil moč narave, dobro ve, da nesreča ne izbira, da voda in naravne ujme ne poznajo meja - ne političnih ne državnih ne nacionalnih. Katastrofe udarjajo tako prijatelje in rojake kot neznance ali tiste, ki so nekoč stali na okopih. »Dobro se z dobrim povrne«, pravi še ena slovenska ljudska modrost. Zapomnimo si jo. Ne le zaradi nas, tudi zaradi naših zanamcev. Privoščimo jim življenje v svetu, kjer bo dobrota na prvem mestu, kjer bosta vladala mir in sožitje. V pravem pomenu besede. 🗨️

Večerni pogovori v Slovenskem domu

Milan Kučan: S Hrvaško se ni težko pogajati, težko se je dogovora držati

Triindvajsetega aprila smo v Slovenskem domu gostili prvega slovenskega predsednika Milana Kučana. Kučan je bil prvi gost v nizu pogovornih večerov, v katerih bodo o povezanosti Slovenije in Hrvaške govorili politiki, gospodarstveniki, športniki, umetniki in drugi vplivni ali zanimivi posamezniki.

Gosta sta pozdravila slovenski veleposlanik na Hrvaškem **Vojko Volk** in predsednik Slovenskega doma **Darko Šonc**. Kučan je v pogovoru, ki ga je vodila **Tanja Borčič Bernard**, povzel svoje bogate izkušnje iz obdobja osamosvajanja Slovenije. Govoril je o strankarski demokraciji, ki je povsem prevzela politični prostor ter posrkala bogastvo civilne družbe, ki je bilo značilno za Slovenijo. Po Kučanovih besedah se tudi življenje države giblje med vzponi in padci. »Slovenija gre skozi neko obdobje, ki bi ga lahko označili kot padec, krivuljo, ki se bliža dnu,« vendar je dolgoročni trend za Slovenijo pozitiven.

Gledano iz veselja, so nesoglasja obrobna

Za slovensko-hrvaške odnose je dejal, da je osnova vsega volja. Če bi se državi zavedali, kako pomembni so njuni skupni interesi, bi se tudi odprta vprašanja, gledano iz veselja, zdela obrobna. »S Hrvaško se ni težko pogajati, težko se je dogovora držati,« je bil hudomušen Kučan. Glede varčevalcev Ljubljanske banke je povedal, da je bilo njegovo stališče vedno jasno. Po eni strani je treba poplačati varčevalce, po drugi pa izterjati podjetja, ki dolgujejo isti banki. Rešitev je v okviru dogovorjenih in podpisanih sporazumov.

O Evropski uniji nekdanji slovenski predsednik meni, da je v zadnjih letih potisnila v stran vrednote, na katerih je zgrajena. Slovenija in Hrvaška imata po Kučanovih besedah priložnost, da v razpravo o prihodnosti EU prispevata kakovostne predloge.

Nenačrtovan sprehod po Zagrebu pred 20 leti

Kučan se je spomnil tudi svojega prvega obiska v Slovenskem domu leta 1994, ko se je odločil za spontan sprehod po zagrebških ulicah, kar je varnostnikom povzročilo kar nekaj preglavic. Govoril je tudi o življenju pod stalnimi žarometi medijev, kakšno breme je bilo to za njegovo družino in še vedno je. Ob koncu pogovornega večera je veleposlanik Volk povedal nekaj vicev o Milanu Kučanu, ta pa se je tudi sam pošalil na svoj račun.

Pogovornega večera z Milanom Kučanom se je udeležil še slovenski obrambni minister **Roman Jakič**, ki se je prav takrat z delegacijo mudil na uradnem obisku na Hrvaškem. (tbj) 🗨️

Milan Kučan na prvem pogovornem večeru v Slovenskem domu. Foto: M.V.

Slovinci v hrvaškem športu - 140 obrazov športnih presežkov

V počastitev slovenskega in hrvaškega dneva državnosti je bila 11. junija v Slovenskem domu svečano predstavljena knjiga Eduarda Hemarja **Slovinci v hrvaškem športu**, zadnja v trilogiji knjižnih izdaj o Slovencih in posameznikih slovenskega rodu, ki so se s svojim udejstvovanjem zapisali v hrvaško zgodovino.

Dvojezična knjiga **Slovinci u hrvatskom sportu/Slovinci v hrvaškem športu** obsega obdobje 150 let in kronološko, po datumu rojstva, predstavlja 140 zaslužnih posameznikov, njihovih življenjskih zgodb in športnih rezultatov, bogato opremljenih s 340 fotografijami (drobec zanimivosti objavljamo na zadnji strani Novega odmeva).

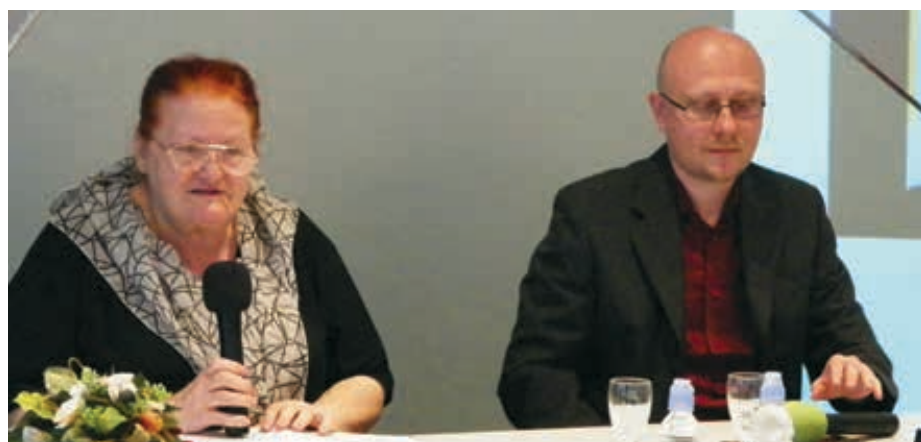
se je dolgoletni sodelavki, nekdanji dopisnici RTV Slovenije iz Zagreba **Ilinki Todorovski**, ki je pedantno, natančno, z nasveti in preverjanjem podatkov pomagala pri projektu.

Pionirsko delo, ki nima konca

Avtor Eduard Hemar je poudaril, da gre za prvo knjigo na območju nekdanje

vedelo, kdaj so se rodili, kdaj so umrli in kaj vse so dosegli,« je povedal avtor. Za pomoč se je zahvalil celotni ustvarjalni ekipi, prevajalki Ilinki Todorovski tudi za vsebinski prispevek, saj je zbrala veliko podatkov o športnikih, ki živijo ali so umrli v Sloveniji in avtor sam ni uspel priti do njih. »Upam, da bo po dveh, treh letih prišlo do ponatisa, kajti odkril sem še nove slovenske športnike,« je dejal Hemar.

Urednica in redaktorica knjige **Smiljana Jelčić Ivanošić** je hudomušno pojasnila, zakaj so se roki za izdajo knjige venomer podaljševali: »Avtor ima veliko vrlino, ko gre za dovršenost knjige, nikoli namreč ni zadovoljen, vedno bi še kaj dodal, nov podatek, boljšo sliko. To je seveda dobro za knjigo, slabše za sodelavce in roke.« Popravki so spreminjali koncept, vsakega posebej je bilo zaradi dvojezičnosti treba usklajevati s prevajalko in lektorico v Ljubljani, namučili smo tudi grafično urednico **Josipo Glavaš**. »Nikoli nisem popolnoma zadovoljna, vendar bolje ni šlo. Mislim pa, da smo tudi pri oblikovanju knjige sprejeli dobre odločitve, posebej glede tistih fotografij, ki še niso bile nikjer objavljene, čeprav niso najboljše kakovosti,« je še dodala urednica in redaktorica.

Ustvarjalni tandem knjige **Slovinci v hrvaškem športu**: urednica in redaktorica **Smiljana Jelčić Ivanošić** in avtor **Eduard Hemar**. Foto: N.L.

Tretji del založniške simfonije

»Pred desetletjem smo se v Slovenskem domu začeli ukvarjati z mislijo, da bi iz pozabe iztrgali spomin na tiste Slovence in posameznike slovenskih korenin, ki so pustili močno sled v hrvaški umetnosti, kulturi, znanosti, športu in na splošno v hrvaški družbi. Zdelo se je, da smo morda zadnja generacija Slovencev, ki ima energijo, voljo in pogum, da tudi to naredi,« je korenine založniškega projekta opisal predsednik Slovenskega doma **Darko Šonc**. Leta 2008 je izšla knjiga **Slovinci na hrvaških odrih Branka Hećimovića, Marije Barbieri in Henrika Neubauerja**, leta 2011 pa **Slovenske barve v hrvaški likovni umetnosti Polone Jurinić**. »Slovinci v hrvaškem športu Eduarda Hemarja je zadnji del trilogije, ki je nastajala v tempu *allegro*, *andante*, *allegro*. Založniška simfonija je zdaj končana in nanjo smo zelo ponosni,« je povedal Šonc. Zahvalil

Jugoslavije, ki celovito predstavlja športnike neke narodne manjšine »Knjiga je nastajala tri leta in pol, vanjo sem vložil raziskovalno in celo pionirsko delo, ker se za številne posameznike skoraj nič ni

Dvorano so napolnili junaki knjige

Gostitelj **Darko Šonc**, avtor **Eduard Hemar** in urednica **Smiljana Jelčić Ivanošić** niso mogli skriti navdušenja, ker so na

Predsednik Slovenskega doma **Darko Šonc** (desno), idejni oče knjižne trilogije o zaslužnih Slovencih na Hrvaškem, s slovenskim olimpijcem **Miroslavom Cerarjem**. Foto: akm

Na predstavitev so prišli številni legendarni športniki, trenerji in športni delavci, med njimi kar nekaj junakov monografije: Josip Šantič, Leo Fingerhut, Josip Godler, Mirko Vanič, Zlatko Šimenc, Ivan Ratej, Senka Jurković - Gros, Alma Butia - Car, Vlasta Nikler - Matko. Foto: N.L.

predstavitev knjige prišli številni legendarni športniki, trenerji in športni delavci, med njimi kar nekaj junakov monografije častitljive starosti: kegljač **Josip Šantič**, rojen leta 1919, prvi kapetan odbojkarjev *Mladosti* po drugi svetovni vojni **Leo Fingerhut**, rojen leta 1921, atleta iz obdobja druge svetovne vojne **Josip Godler**, rojen leta 1923 in **Mirko Vanič**,

rojen leta 1924. V občinstvu so bili tudi rokometaš in vaterpolist **Zlatko Šimenc**, hokejist **Ivan Ratej**, odbojkarica **Senka Jurković - Gros**, atletinja **Alma Butia - Car** in atletinja in rokometašica **Vlasta Nikler - Matko**. Žal ni mogel priti najstarejši še živeči športnik iz knjige, smučarska legenda **Ivan Šafar**, ki je vstopil v 100. leto.

Izid knjige so počastili tudi slovenski olimpijonec in ambasador Republike Slovenije za šport **Miroslav Cerar** (pogovor z njim objavljamo v okvirju), predsednika Komisije za zamejski šport pri Olimpijskem komiteju Slovenije - Združenju športnih zvez **Sonja Poljšak** in odposlanca predsednika hrvaškega olimpijskega komiteja **Radica Jurkin**.

Pripadamo skupni usodi

Predstavitev knjige je sklenil slovenski veleposlanik na Hrvaškem **Vojko Volk**, z naslednjo mislijo o pomenu knjige: »Pripadamo skupni usodi. Moramo se dobro poznati, če se hočemo dobro razumeti. In to je najpomembnejše. Mislim, da se kljub vsemu še vedno dobro razumemo. Pravzaprav zmeraj boljše.«

Neformalno druženje s prenekaterim čustvenim trenutkom, skupno fotografiranje in obujanje spominov na dobre in slavne stare čase je bilo veselo, navdihujoče in je trajalo do poznih večernih ur.

Agata Klinar Medaković 🇺🇦

Miro Cerar: Za športnika je pomembno, da ni zvezda enodnevnica

Ob robu predstavitve knjige smo se pogovarjali z legendarnim slovenskim olimpijonom Mirom Cerarjem.

Cerar je nastopil na treh olimpijskih igrah - v Rimu leta 1960, Tokiu leta 1964 in Ciudad de Mexico leta 1968. V Tokiu je osvojil zlato kolajno na konju in bronasto na drogu, čez štiri leta pa ubranil naslov olimpijskega prvaka na konju.

V kolikšni meri športnika sploh opredeljuje narodna pripadnost?

Zase lahko rečem, da sem bil vedno ponosen, komu pripadam, katero državo zastopam. Hkrati pa sem bil svetovljan, športne nasprotnike in sotekmovalce sem cenil in spoštoval, ker so se za uspeh morali zelo truditi. Zato tudi nisem klasičen navijač, ki skače in vpije in navija samo za svoje. Navdušenje doživljam v sebi, vedno pa se priklonim kakovosti in boljšemu.

Pri športnih tekmovanjih se veliko pozornosti namenja statističnim izračunom o uspešnosti držav glede na razmerje med številom prebivalcev in osvojenih medalj.

Slovenija se z dvema milijonoma prebivalcev in izjemnimi športniki na takih lestvicah uvršča zelo visoko. Zagotovo so športni rezultati promocija za neko državo, in nič ni narobe, če se jih tako tudi izkoristi. Strinjam se, da športni uspehi krepijo narodovo samozavest. Še lepše pa bi bilo, če bi znali ceniti in spoštovati športne dosežke tudi potem, ko se evforija poleže.

Za vsakega športnika je največji dosežek sodelovanje na olimpijskih igrah, kako se sami spomnite svojega olimpijskega vrhunca?

Olimpijske igre so najbolj odmevna športna prireditve, čeprav so v nekaterih panogah svetovna prvenstva kakovostnejša in močnejša. Vendar pa je olimpijska medalja res nekaj posebnega, čeprav se tega sprva sam sploh nisem zavedal. Še vedno pa menim, da je pomembnejše od vsake medalje, če vrhunski rezultat ponoviš. Če nisi zvezda enodnevnica, ki zažari enkrat in nikoli več. Ko uspeh potrdiš z novimi uspehi, to je tisto pravo. (akm) 🇺🇦

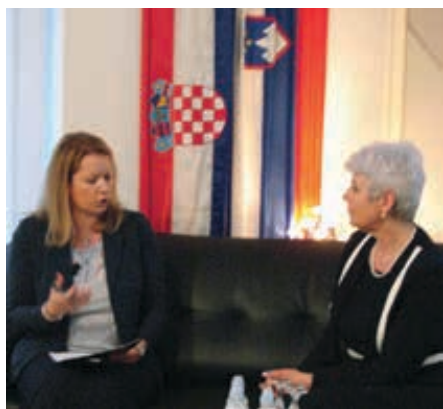

Olimpijonec Miro Cerar v pogovoru z novinarko Novega odmeva Agato Klinar Medaković. Foto: P.J.

Nekdanja hrvaška premierka v Slovenskem domu o zakulisju visoke politike

Na pogovornem večeru v Slovenskem domu 28. maja je Jadranka Kosor v pogovoru s Tanjo Borčić Bernard med drugim spregovorila o vlogi žensk v politiki, pomenu prijateljstva, a tudi ozadju srečanj z Borutom Pahorjem.

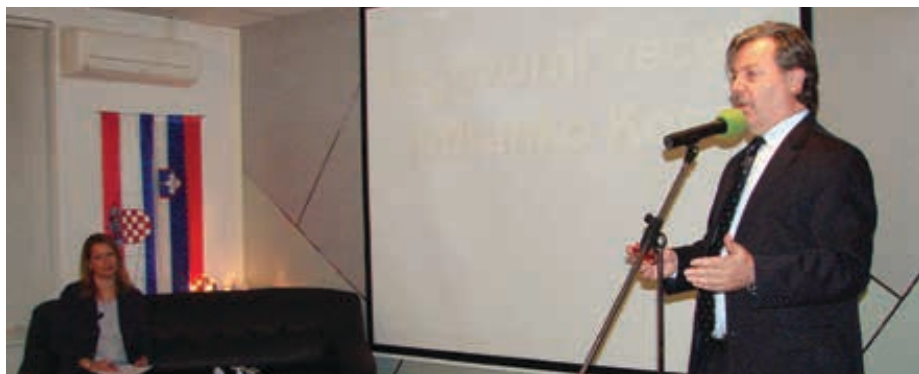
Predsednik Slovenskega doma **Darko Šonc** je gostji za dobrodošlico izročil šopek, ki so ga izdelale članice kreativne delavnice Šopek. Slovenski veleposlanik na Hrvaškem **Vojko Volk** je Jadranko Kosor opisal kot žensko, »ki je v težkem političnem trenutku za obe državi vzela usodo v svoje roke, aktivno odigrala svojo vlogo in skupaj s tedanjim slovenskim premierjem Borutom Pahorjem naredila nekaj res velikega«.

Z nekdanjo premierko Jadranko Kosor se je pogovarjala Tanja Borčić Bernard. Foto: M.V.

Ko si na oblasti, imaš neverjetno veliko prijateljev

Kosorjeva je med drugim razkrila, kdaj jo je pokojni hrvaški predsednik Franjo Tuđman povabil v politiko. To se je zgodilo potem, ko ga je na Vlaku svobode iz Zagreba do Splita avgusta leta 1995 kot novinarka Hrvaškega radia pogumno zvelkala v majhno telefonsko govornico, za javljanje v program.

»Jadranka Kosor je v težkem političnem trenutku za Slovenijo in Hrvaško vzela usodo v svoje roke,« je na pogovornem večeru poudaril slovenski veleposlanik v Zagrebu Vojko Volk. Foto: M.V.

V prijetnem pogovoru sta se voditeljica in gostja dotaknili tudi vloge žensk v visoki politiki, ki se morajo vedno znova dokazovati. »Kako osamljena sem, sem se zavedla šele, ko sem izgubila oblast. Dokler ste na oblasti, se zdi, da imate neverjetno veliko prijateljev. Živela sem v zablodi, da so moji sodelavci tudi moji prijatelji. Pokazalo se je, da ni tako. Vseeno ne bi danes ničesar spremenila,« je dejala Kosorjeva, ko se je spominjala obdobja izključitve iz stranke HDZ.

Pahor: Srečanje v Trakoščanu je bilo prelomno

Presenečenje večera je bil video posnetek slovenskega predsednika Boruta Pahorja, ki je Kosorjevo prisrčno pozdravil in opisal njuno prvo srečanje na dvorcu Trakošćan julija leta 2009. »Šlo je za prelomno srečanje,« je dejal predsednik Pahor in dodal, da »je bilo tam med nama ugotovljeno, da morava rešiti problem meje v dobro obeh držav«. Po mnenju obeh so bili odnosi med Slovenijo in Hrvaško takrat tako slabi, da sta bila »prisiljena v dogovor, morala sva si zaupati«. »Spomin na ta čas izjemnega stresa in velike odgovornosti mi bo ostal vedno kot navdih, da so nemogoče stvari mogoče!« je zaključil predsednik Pahor. Kosorjeva je potrdila, da sta s predsednikom Pahorjem ostala zares dobra prijatelja, kar je v politiki redkost. Daljši intervju z Jadranko Kosor posebej za bralce Novega odmeva objavljamo v rubriki Pogovarjali smo se. (tbj) 📢

Gostitelj liričnega večera Ivica Kunej. Foto: Ninoslav Lah

Še en vznemirljiv literarni večer

Naš zvesti član, dramski umetnik **Ivica Kunej**, nam je 6. junija že drugi letos pripravil romantični literarni večer.

Prvi večer 26. marca se je končal z Zdravljico Franceta Prešerna. Tokrat pa nas je **Ivica** najprej popeljal v čudovite verze Simona Gregorčiča in nam prebral njegovo znamenito pesnitev Soči. Nadaljeval je s Prešernom in njegovo Kam. Sledil je Aškerc s slavnim Mejnikom. Pesniki slovenske moderne so sledili eden za drugim (več o vodilni četverici si lahko preberete v rubriki Kulturna obzorja). Vsakega avtorja je Ivica najprej predstavil s kratko biografijo, nato pa z izbranimi verzmi: Medved, Cankar, Kette, Murn, Župančič, Golar, Jerajeva, Lovrenčič, Gradnik, Klopčič, Tauferjeva, Torkar, Kocbek, Škerl, Kačičeva, Minatti, Menart, Kajuh in na koncu Kajetan Kovič, katerega pesmim smo večkrat prisluhnili v interpretaciji našega pokojnega Bobija. Pesniški verzi so bili prepleteni z zimzelenimi popevkami Marjane Deržaj in Majde Sepe ter popestreni z anekdotami ali veselo šalo. Nedvomno, spet en romantičen večer za pomnjenje! Kaj nam bo Ivica pripravil jeseni? (P.J.) 📢

Velikonočni razstavi v Slovenskem domu in zagrebški etno hiši

Osem članic Slovenskega doma, ki jih je ustvarjalnost povezala v kreativno delavnico Šopek, je svoje stvaritve letošnjo pomlad razstavilo kar dvakrat: 11. aprila v zagrebški etno hiši Materina zgodba, 16. aprila pa v prostorih našega društva.

Velikonočne in božične razstave so za Šopek tradicionalna priložnost za predstavitev ustvarjalnosti članic prijateljem in širši javnosti. Na velikonočni razstavi v Slovenskem domu so bili na ogled umetniško okrašeni in pobarvani pirhi. Posebno pozornost je vzbujal velik pirh prijateljstva z motivom ljubljanskega zmajčka in strehe cerkve sv. Marka v Zagrebu. Kreativke so se šalile, da je to največji pirh, kar smo jih videli v Slovenskem domu.

Delček svoje ustvarjalnosti so članice Šopka razkrile tudi na razstavi z naslovom Velikonočni pirhi in običaji narodnih manjšin Mesta Zagreb. Svoje stvaritve so kreativke predstavljale oblečene v gorenjsko narodno nošo. Razstava je nastala v sodelovanju z zagrebškim manjšinskim svetom, zagrebško koordinacijo manjšinskih svetov in predstavnikov ter pod pokroviteljstvom zagrebškega župana **Milana Bandića**. Običaje, ki spremljajo največji krščanski praznik, so prikazali tudi Albanci, Čehi, Madžari, Makedonci, Rusini in Ukrajinci.

Šopek je potešil njihove želje

Kreativke smo povprašali, kaj jih spodbuja, da že osmo leto z nezmanjšano vztrajnostjo, veseljem in marljivostjo enkrat na teden v Slovenskem domu prebijejo celo popoldne. Odgovorile so v en glas: že od nekdaj so se želele ukvarjati z nečem lepim in ustvarjalnim. Do upokojitve je bila njihova ustvarjalnost zatrta, poklicno nobena ni bila takšne usmeritve, Šopek pa jim nudi možnost, da se v prijetnem okolju in ob podpori Slovenskega doma ukvarjajo s tem, kar imajo rade. (NS/akm) 🍷

Največji pirh na Šopkovi velikonočni razstavi v Slovenskem domu. Foto: NS

Zakaj je Šopek izziv?

Adica Dobrić Jelača zase pravi, da ni nič čudnega, če jo privlači iskanje harmonije barv, saj je po poklicu profesorica glasbe. Zanimiva je zgodba **Višnje Mordej**: leta 1962, ko je bila osmošolka v Varaždinu, je bila njena risba s tušem na temo Stroj uvrščena na mednarodno razstavo v Umetniškem paviljonu v Zagrebu. Svoje poklicne poti - na žalost ali na srečo - ni nadaljevala v tej smeri, kot upokojenka pa se je vključila v kreativno delavnico, ki ji, kot pravi, omogoča, da se ustvarjalno izrazi in za seboj pusti majhno sled svojega obstoja.

Slovesna in ganljiva podelitev Gallusovih značk

Kar trinajst članov obeh zborov Slovenskega doma si je z dolgoletnim ljubiteljskim ukvarjanjem s petjem prislužilo Gallusova priznanja. Slovesna podelitev je bila 3. junija v Slovenskem domu.

Zlato Gallusovo značko za 25 let petja in izjemne zasluge sta prejeli **Ivanka Nikčević** in **Klara Žel**. Srebrne značke za 15 in več let so dobili **Adica Dobrić Jelača**, **Mila Klarica**, **Nikolaja Lukić**, **Marija Mikulčić**, **Mila Voglaš**, **Olga Tkalčec** in **Ivan Bernetić**.

Bronaste značke za 5 in več let prizadeneva dela so dobili **Đurđica Jureković**, **Božena Pavlič**, **Kristina Rusak** in **Franc Rop**.

Slavljenec tudi žlahtne vrtnice

Priznanja slovenskega javnega sklada za kulturne dejavnosti, ki nosijo ime po enem od največjih glasbenikov renesančne zborovske glasbe Jakobu

Mešani pevski zbor Slovenski dom pod taktirko Ivica Ivanovića. Foto: M.B.

► Gallusu, sta podelila predsednik Slovenskega doma **Darko Šonc** in tajnica Sveta slovenske narodne manjšine Mesta Zagreb **Agata Klinar Medaković**. Slavlenci so ob čestitkah prejeli tudi žlahtne rdeče vrtnice. Slovesen in ganljiv večer sta z izbranimi duhovniki, ljudskimi in umetnimi pesmimi obogatila oba zbora, v katerih sicer pojejo slavlenci. Zborovodja Mešanega pevskega zbora Slovenski dom je **Ivica Ivanović**, Mešani pevski zbor duhovne sekcije A. M. Slomšek pa vodi **Vinko Glasnović**.

Vasiljka Tovarloža

Ivanki Nikčević pesem seže do srca

»Ko pojem naše lepe slovenske pesmi, čutim neizmerno ljubezen do svoje drage domovine. Vsako pesem pojem s čustvi, ki mi segajo do srca. Tukaj v zamejstvu na takšen način ohranjam slovensko kulturno dediščino. Kajti Slovenka sem od zibelke do groba,« poudarja Ivanka Nikčević Gallusovo priznanje je zaokrožilo velik in pomemben del njenega življenja, saj je bila kar dve desetletji predsednica Mešanega pevskega zbora Slovenski dom. Za uspešno opravljeno delo in neizbrisen pečat, ki ga je vtisnila zborovski dejavnosti v društvu, se ji je predsednik Darko Šonc posebej zahvalil in ji podaril stensko uro. Ivanka je zahtevno delo v zboru predala **Vasiljki Tovarloži**. (akm)

Poetična zahvala Klare Žel

Za zlato Gallusovo priznanje najlepša hvala,
za naš Slovenski dom od srca sem dala,
kar sem le mogla in znala.
Veliko mi je zadovoljstvo, da sem članica Slovenskega doma,
a tudi pevskega zbora,
ker s pevskim zborom in vseslovenskim srečanjem na Hrvaškem in srečanju v Sloveniji,
ta potovanja in druženja so mi pomenila vse.
Tako sem videla tudi svoji dve prelepi domovini.
In zato še enkrat hvala za vse.
Če še bo vsaj malo zdravja, še bo tudi petja in slavlja.
Od mnogih slišim, kako se je nekdaj plesalo v Slovenskem domu,
na to Hrvati imajo lep spomin,
pravijo: bilo je veselo.
Torej, živel naš Slovenski dom – naš drugi dragi dom!

Pevski zbor duhovne sekcije A. M. Slomšek pod vodstvom Vinka Glasnovića. Foto: M.B.

Duhovna sekcija A.M. Slomšek

Oskrbovancem doma za ostarele smo podarili latinsko mašo

Spomladanski čas je bil za člane duhovne sekcije zelo dejaven. Poleg rednih maš in druženj v Slovenskem domu so nas zaposlili še romanje v Slovenijo, koncert v Dobovi in obisk oskrbovancev doma za ostarele Maksimir.

Dom za ostarele smo obiskali 26. aprila, v dogovoru s patrom **Lujom**, ki skrbi za duhovno podporo oskrbovancem. Naš zbor jim je podaril latinsko mašo. Po maši smo obiskali našega nekdanjega pevca in znanega hrvaškega gledališkega igralca **Eugena Franjkovića**, ki živi v domu. Maja je dopolnil 90 let. Naš obisk ga je presenetil in razveselil.

Naslednji dan smo nastopili v dobovski cerkvi Imena Marijinega. Na povabilo

Intervju

Anton Trpin: Slovenci na Hrvaškem bi potrebovali stalno duhovno oskrbo v materinščini

O dolgoletni skrbi za redne slovenske maše v Zagrebu smo se za Novi odmev pogovarjali z dekanom dekanije Leskovec **Antonom Trpinom**, sicer župnikom v šentjernejski župniji. Zanimale so nas izkušnje in izzivi za prihodnost.

- **Kako je prišlo do dogovora, da za pastoralno oskrbo slovenskih vernikov v Zagrebu skrbite duhovniki iz obmejnih župnij?**

Slovenske maše v Zagrebu obhajamo že triindvajset let. Prva leta je hodil dvakrat na mesec maševati g. **Janez Rihar** iz Ljubljane. Nato je to odgovornost prevzel g. **Andrej Urbanč** – lazarist, ki je vodil župnijo Vrapče v Zagrebu. Leta 1996 je tedanji koprski

Nastop na tradicionalnem velikonočnem koncertu v Dobovi. Foto: O.T.

predsednice KD Zvezda Dobova **Darinke Cvetko Šegota** smo zapeli na tradicionalnem velikonočnem koncertu. Zapeli smo Gounodovo Ave Mario (solist **Velimir Hržan**) in Latinsko mašo prof. **Vinka Glasnoviča**. Med nastopajočimi sta s temperamentnimi ritmi posebej izstopali skupini Mariachi Fiesta en Jalisco in Mariachi la Paloma, ki izvajata mehiško glasbo. Na koncu so vsi nastopajoči zbori zapeli Riharejevo skladbo Jezus naš je vstal od smrti in Zbor sužnjev iz Verdijeve opere Nabucco. Po koncertu smo se lepo družili.

Nagrade za naše pevce

Osrednji majski dogodek je bilo romanje na Vrhpolje, o čemer podrobneje poročamo v rubriki Dom in svet.

Na vajah pevskega zbora 22. maja nas je razveselil prihod novega člana: pridružil se nam je tenorist **Krešimir Tomičič**. Upamo, da se bo dobro počutil v naši družbi, pri prepevanju in veselju do molitve.

Prvi junijski torek je bilo v Slovenskem domu zelo veselo ob podelitvi Gallusovih značk za dolgoletno delovanje na glasbenem področju ljubiteljske kulture; značko

si je prislužilo kar pet članic zbora naše duhovne sekcije (o dobitnikih podrobneje pišemo v sosednjem članku). Veseli smo, da nas za delovanje, ki ga imamo radi, nekdo še nagradi.

Kronika slovenskih maš v Zagrebu

Tridesetega marca nas je prvič obiskal kaplan **Tomaž Šojč** iz Brestanice. Prijetno ga je presenetil naš zbor, ki je izjemno lepo zapel predvsem latinske dele maše. Povabil nas je, da nastopimo v brestaniški baziliki Marije Lurške. Dogovorili smo se za nedeljo, 6. julija, ko bomo peli pri maši ob 10. uri. Pred veliko nočjo so nam na maši 13. aprila Kristusovo trpljenje dočarali dekan **Anton Trpin**, bogoslovec **Štefan Hosta** (študira v Zagrebu na Kaptolu) in **Janez Tomažin**. **Franc Rataj** iz Dobove je maševal 11. maja. Maša 25. maja z **Robertom Smodišem** iz Krškega je bila posvečena Dragici Novak Šimanski, mami naše pevke **Anite Škala**. Pogovor z dekanom Trpinom o zgodovini in prihodnosti slovenskih maš v Zagrebu objavljamo v sosednjem članku.

Olga Tkalčec

škof **Metod Pirih**, narodni ravnatelj za Slovence po svetu, zaprosil dekaniji Leskovec in Videm, da prevzmeta to skrb. Duhovniki obeh dekanij se od takrat po dogovoru izmenjujemo za maševanje.

- **Zdi se nam, da ni prav veliko primerov v katoliškem svetu, ko duhovniki ene krajevne Cerkve mašujejo na območju druge. Ali to drži?**

Takih primerov najbrž ni veliko. Ali pa jih sploh ni. Za prijetno in uspešno koordinacijo tega dela ima velike zasluge gospa **Martina Koman**. Moram reči, da smo Slovenci, tudi slovenski duhovniki, na Hrvaškem izredno lepo sprejeti. O tesni medsebojni povezanosti veliko pove že dejstvo, da slovensko petje pri mašah vodi gospod **Vinko Glasnovič** in da v zboru prepevajo tudi hrvaški člani. Izredno lepo in prijetno je vsakokratno srečanje v Slovenskem domu, kjer nas povezuje slovenska pesem.

Posebej se mi je v spomin vtisnilo prijetno bratsko doživetje, ko smo 11. aprila 1999 iz dekanij Leskovec in Videm poromali s 13 avtobusi v Zagreb na Stepinčev grob.

- **Kakšen je po vašem mnenju pomen duhovne oskrbe v materinščini? Sta dve slovenski maši na mesec v Zagrebu dovolj?**

To je premalo. Potrebna bi bila koordinacija pastorage, stalna skrb za Slovence na Hrvaškem. Slovensko škofovsko konferenco smo leta 2001 zaprosili za stalnega duhovnika na Hrvaškem. Škofovsko konferenca je predlagala, da bi to nalogo sprejel eden od lazaristov, vendar je bila kadrovska stiska prevelika in je ostalo kot je bilo. Oskrbe je toliko, kolikor je lahko damo.

- **Novi rodovi Slovencev na Hrvaškem – sodeč po obisku slovenskih maš v Zagrebu – večinoma obiskujejo maše v hrvaščini. Kako vi razumete ta pojav?**

Mladi so bolj fleksibilni ljudje, tudi na duhovnem področju. Še posebno, če so povezani v mešano različno govoreče zakone. Slovenski in hrvaški jezik sta si sorodna, sporazumevanje je lažje. Zato je pri mladih potreba oziroma želja po udeležbi slovenskih maš manjša.

- **Se lahko zgodi, da bi zato slovenske maše v Zagrebu zamrle?**

Cerkev na Slovenskem bi naredila napako, če bi samo zaradi kadrovskega umanjkanja opustila duhovno oskrbo rojakov na Hrvaškem. Pred svojo zgodovino ne bi mogla opravičiti, da svojim rojakom na Hrvaškem ni oznanila božje besede v maternem jeziku. (ot/jpt)

Župnik Anton Trpin na slovenski maši v cerkvi Ranjenega Jezusa v Zagrebu. Foto: Olga Tkalčec

Solkanski pevci in igralci blesteli na odru Slovenskega doma

V Slovenskem domu sta 16. maja gostovala pevski zbor in gledališka skupina Kulturnega društva Slavec iz Solkana. To je bil povratni obisk Solkancev, saj je pevski zbor Slovenskega doma v njihovem prijaznem kraju uspešno nastopil jeseni 2012.

Solkani je severnoprifimorsko mesto bogate zgodovine. Leži blizu Nove Gorice, ob čudoviti reki Soči. Šteje nekaj čez tri tisoč prebivalcev. Gosti so v Zagreb prispeli zgodaj popoldne. Pod turističnim vodičem so si ogledali največje znamenitosti našega mesta, nato pa zvečer nastopili pred polno Prešernovo dvorano.

Zborovsko in dramsko doživetje

Članica zbora Slavec Tjaša Mišček je uvodoma ljubeznivo pozdravila občinstvo. Povedala je, da zbor deluje od leta 1980 in od takrat redno nastopa na pevskih revijah in drugih prireditvah. Goste je toplo pozdravil podpredsednik Slovenskega doma Franc Strašek in na kratko opisal poslanstvo, ki ga z ohranjanjem slovenskega jezika, kulture in dediščine že dolgih 85 let neguje Slovenski dom v Zagrebu.

Zbor je pod taktirko zborovodje Mirana Rustje zapel osem ljudskih in umetnih pesmi. Nekatere so nam bile znane, nežne in prijetne, prvič pa smo slišali pesem Svetogorski kraljici, napisano prav za ta zbor; pesem se nas je s

prošnjo po tolažbi in miru v naših srcih globoko dotaknila. Videti je bilo, da pevci pojejo z dušo in predanostjo. Ob koncu koncerta smo skupaj zapeli priljubljeno pesem Vsakdo mora imeti prijatelja.

Program je dopolnila gledališka skupina Face s komedijo Čakalnica Milana Vodopivca, ki se je predstavil tudi kot režiser. V čakalnici na odru se je izmenjavalo 11 igralcev amaterjev, ki so v rahlem primorskem narečju, kar nam je bilo posebej všeč, uprizorili smešno obnašanje moških in žensk, ko se znajdejo skupaj v čakalnici in ko iščejo zdravstveno pomoč, nasvete za osebno stisko ali »akcije«, ki obljublajo velike nagrade..., pri tem pa razkazujejo svoje lastnosti, negotovosti, dvome in hrepenjenja.

Predstavo smo dobro sprejeli, po njej pa se zadovoljni in sproščeni družili z gosti. Prijateljstvo smo utrdili s klepetom, petjem ter okušanjem okusnih prigrizkov in zlahtne goriške kapljice. Poslovlili smo se z objemi in najboljšimi željami.

Vasiljka Tovarloža

Pevski zbor Slavec iz Solkana je zapel z dušo in predanostjo. Foto: M.V.

Alpinistični četrtak

Prva zakonca, ki sta skupaj osvojila Mt. Everest

S predavanjem enega največjih slovenskih alpinistov Andreja Štremfelja in njegove soproge Marije, prav tako alpinistke, smo 17. aprila zaokrožili spomladanski cikel Alpinističnih četrtkov, ki se bodo jeseni zopet nadaljevali v Slovenskem domu.

»Prihajam iz Kranja, mesta pod gorami. Pogled nanje me je pri petnajstih letih že tako navduševal, da sem začel divje plezati,« je izjemno zanimivo predavanje, ki so ga spremljale slike mogočnih gora, začel Andrej Štremfelj. Kot je povedal, se mora za začetek resnega ukvarjanja s plezanjem zahvaliti legendarnemu alpinistu Nejcu Zaplotniku: »Nejc ni bil samo moj so-plezalec, ampak velik prijatelj in vzornik. Veliko mi je povedal o budizmu. Družila sva se tudi izven plezanja«. Štremfelj in Zaplotnik sta se 13. maja 1979 povzpela na vrh Mt. Everesta in bila prva Jugoslovana oz. Slovenci, ki jima je to uspelo. Nejčeva smrt štiri leta pozneje ga je hudo prizadela. Zanj je zvedel na plezanju v Paklenici. »Po njegovi smrti sem moral alpinistično odrasti, saj nisem več imel vodnika, v mene se je globoko zarezala njegova nesreča«, je spomin na tragično preminulega velikana slovenskega alpinizma obujal Štremfelj.

Prva zakonca, ki sta se zapisala v zgodovino svetovnega alpinizma

Na Everest se je Andrej povzpel še enkrat s soprogo Marijo, leta 1990. Postala sta prva zakonca, ki sta skupaj stopila na vrh te gore. Razen Everesta je za Andrejem še nekaj vrhov višjih od osem tisoč metrov: Gasherbrum I, Gasherbrum II, Lhotse (južna stena), Dhaulagiri, Broad Peak, Shisha Pangma, Kangcenjunga in Cho Oyu. Kljub temu, da sta s soprogo Marijo veliko časa namenjala goram, sta si ustvarila družino in tudi časa za njune tri otroke ni zmanjkalo.

Andrej Štremfelj (desno) in Željko Žarak.
Foto: akm

Andrej Štremfelj je od leta 1979 gorski reševalec, od leta 1982 pa gorski vodnik z mednarodno licenco kot tudi inštruktor pri Združenju gorskih vodnikov Slovenije. Za vzpon po Južnem grebenu Kangchenjunge je leta 1991 z **Markom Prezljem** dobil Bloudkovo nagrado, leta 1992 pa za isti podvig z **Markom Prezljem** najvišje priznanje za alpinistične dosežke na svetu Zlati cepin, za najboljši svetovni vzpon sezone. Več o Andreju in Mariji Štremfelj: www.stremfelj.si.

Predavanje, ki je prehitro minilo, je Andrej končal z mislijo: »Treba je uživati v vsakem trenutku življenja, v vsakem njegovem zrnцу – in eno tako zrnco je tudi to predavanje, ki sem ga delil z vami.« Zahvalil se je organizatorjem in pobudnikom dogodka, založniški hiši Libricon z **Željkom Žarkom** in planinskemu društvu Železničar z **Markom Vukovićem**. Posebno zahvalo pa je namenil hrvaškima alpinističnima prijateljema, s katerima je tokrat obujal bogate spomine, **Dadotu Mesariću** in **Darku Berljaku**, ter Slovenskemu domu.

Agata Klinar Medaković 🇺🇸

Likovna akcija in razstava Saše Bezjak

Umetnica Saša Bezjak je 5. in 6. maja razgibala domišljijo Zagrebčanov z dvema performansoma *Ti in jaz*, ki slonita na hitrem risanju in preprosti komunikaciji, ki sta značilna za njeno ustvarjanje. V Slovenskem domu se je nato predstavila še z razstavo slik *Odkrivanje intime*, ki govori o njenem življenju.

Likovno gostovanje Saše Bezjak v Zagrebu je potekalo v dveh delih, kar je bila posebnost dogodka. Umetnica je izvedla prvi performans *Ti in jaz* 5. maja na Britanskem trgu kot napoved slikarske razstave v galeriji Greta, kjer je Andrej Brumen Čop razstavil svoj cikel slik *Slepe Miši*. Ta likovna akcija je bila že četrta te vrste. Naslednji dan pa je, kot vabilo na njeno razstavo, pred stavbo Slovenskega doma na Masarykovi ulici izvedla še drugo likovno akcijo. V slikarskih oblačilih in z masko na obrazu je razvila dolg zvitek papirja in začela risati nanj, nato pa k sodelovanju povabila mimoidoče. Uspela je prepričati vse generacije. Poleg neznancev se ji je pridružil tudi kustos njene razstave **Denis Volk**. Po njegovih besedah je namen tega dogodka opogumiti ljudi, da vzamejo v roke košček oglja ali čopič in pustijo domišljiji prosto pot. Kot pravi Saša, je bilo vsako prizorišče nov izziv, saj se nikoli ne ve, kako se bodo odzvali ljudje.

Prvinsko in veselo odkrivanje intime

Na otvoritvi razstave je Saša povedala, da za njene slike včasih pravijo, da so takšne, kot bi jih narisal otrok. Nagiba se namreč k prvinskemu izražanju in ji ustreza preprost stil ustvarjanja,

vendar z odraslo tematiko. Njena dela govorijo o umetniških odnosih z otroki, možem, mamo in prijatelji. Med deli na razstavi sta bili tudi čudoviti vezenini. Za zagrebško razstavo je Saša izbrala dela vesele tematike, kar je ob odprtju razstave pohvalil tudi predsednik Slovenskega doma **Darko Šonc**. Kot je dejal, glede na razmere na Hrvaškem potrebujemo čim več veselih stvari.

Umetnica se zaveda današnje hitrosti življenja, ki nam včasih ne dopušča, da bi se ozrli vase in se vprašali, kaj nam pravzaprav prinaša notranje zadovoljstvo. Pokazala nam je, da bi se morali večkrat ukvarjati s stvarmi, ki nas sproščajo in veselijo. Brez izgovorov. Hvala Saša.

Maja Vuksanić 🇺🇸

Dela Saše Bezjak razkrivajo njene odnose in življenje. Foto: Maja Vuksanić

Umetniška akcija pred stavbo Slovenskega doma na Masarykovi ulici. Foto: M.V.

V Slovenski dom pridemo po najboljše zdravilo – smeh

Čeprav nam spomladansko vreme ni bilo naklonjeno, se je tradicija nadaljevala: ob prvih petkih smo se veselo družili. Marca smo celo postavili rekord - prišlo je prek 40 obiskovalcev in tudi slavlencev je bilo največ doslej, kar sedem.

Voditelj **Slavko** na marčnem srečanju kar ni prišel do besede, saj so imeli slavlenci svoj show: **Danijel, Joža Medeni** in **Rudi** so pripovedovali vesele zgodbe iz življenja, **Beti** in **Franc** pa vice. **Ivanka** in **Ivo** sta zapela. **Marinka** je postavila piko na i, ko je izjavila: »Ko pridem v Slovenski dom, nisem več bolna«. Marca je zaslužni

član **Franc** z majhno zamudo prejel oskarja; prejšnji mesec je namreč »zaspal«, kar ni njegova navada.

April s čarovnicami, beračico in Kettejem

Četrtega aprila je bilo pravo presenečenje – kot, da je »april – lili...«. Slavko nas je

Čas hiti...

Čas hiti in ne odlaša,
staro izgubi veljavo,
kar je novo, to je pravo,
taka je usoda naša!

*Dragotin Kette, kitica iz pesnitve
Starec in ptica (1893).*

Vsi slavlenci imajo besedo. Foto: S. Kramar

že drugič popeljal v zgodovino sežiganja čarovnic, tokrat na Hrvaškem. Med njegovim pripovedovanjem se je v dvorani pojavila beračica, prava čaravnica.. Na dolgi palici je imela obešena oblačila, perilo, obutev in razne druge stvari. Vsak kos je bil naprodaj za kuno. Blago je bilo hitro razgrabljeno, vsi so bili zadovoljni, tudi čaravnica (**Matilda**), ker je dobro zaslužila. Marinka se je takoj oblekla v »novo« opravilo in si prislužila aplavz. Prireditev je sklenila **Majda**, ki je na kratko predstavila pesnika Dragotina Ketteja: »Med predstavniki slovenske moderne je bil najbolj dozorela samonikla in možata pesniška osebnost. Kljub kratkemu življenju, umrl je pri 23 letih, je v slovensko

Letni zbor izgnancev

Zahtevno zbiranje dokazil za poplačilo škode

Deset let je minilo, od kar smo se izgnanci iz obdobja druge svetovne vojne v Zagrebu organizirali v Krajevno organizacijo Društva izgnancev Slovenije (KO DIS). Letošnji kulturni program smo posvetili spominu na pokojnega člana Marijana Horna.

Letni zbor KO DIS je bil 26. aprila. Razpravljali smo o našem delu v letu 2013 in nalogah za naprej. Žal nam je, ker se nekaj članic in članov zaradi bolezni ni moglo udeležiti prireditev in druženj. Zahvaljujemo se za sodelovanje in pomoč Slovenskemu domu ter Društvu izgnancev Slovenije in njegovi predsednici **Ivici Žnidaršič**. Soglasno smo podprli zahtevo DIS-a, da se muzej izgnancev uredi na gradu Rajhenburgu

v Brestanici, in nikakor ne v Ljubljani. Dokumenti o našem izgnanstvu naj bodo na ogled tam, od koder smo šli v izgnanstvo, torej v hlevih, ki so zdaj obnovljeni. Zbora so se udeležili naši sosedi **Jožica**

Stežinar, Karl Levak in **Ivo Veble**. Razložili so nam, kako naj se lotimo zbiranja podatkov za poplačilo gmotne škode. Od DIS-a pričakujemo, da organizira seminar o tej zadevi.

Na zboru Krajevne organizacije DIS Zagreb so zveneli tudi vedrejši toni. Foto: J. Bogolin

Na marčnem prvem petku Franc sprejema oskarja za leto 2013. Foto: S. Kramar

poezijo uvedel prost ritem in lahkoten izraz, ter ustvaril nove oblike soneta. Zato ga označujejo za drugega Prešerna. Med vrstniki je veljal za najbolj izobraženega in zgodaj dozorelega samostojnega misleca.

Hvala, Mimi!

Majsko srečanje je bilo »stisnjeno« med praznik dela in konec tedna, vendar ga nismo odpovedali: bilo nas je manj kot ponavadi, ampak je bilo zelo veselo – v režiji naše **Mimi (Marije Manestar)** je bilo vsega dovolj, od pijače do jedače in šal. Hvaležni smo Mimi, ker je načrtovan odhod v Crikvenico odložila samo zato, da bi z nami proslavila svoj rojstni dan.

(Kras) 🗨️

Ko je pred 70 leti zagorel Komen

Kulturni program v spomin na pokojnega člana Marijana Horna, ki nas je vedno navduševal s svojim delom, je vodila njegova hčerka **Marija**. Opisala je Marijanovo trnovo pot od izgnanstva in internacije do pobjega iz italijanskega taborišča. Partizanom se je pridružil 15. februarja 1944, prav na dan, ko je gorel Komen. Požig Komna je na svoje oči videla naša članica **Marija Manestar**, doma iz tega kraja. Komen in sosednje vasi so požgali Nemci. Veliko ljudi so odvedli v nemška taborišča, Marijini družini pa je uspelo pobegniti v Trst. Usoda je čudna: istega dne Marijan v svobodo, Marija v izgnanstvo. Poslušali smo prekrasne pesmi Marijana Horna. Program pa je z igranjem partizanskih pesmi na harmoniki popestril **Franc Rop**. Za konec smo vsi navzoči v dvorani zapeli pesem Oh, kako je dolga pot...

(Kras) 🗨️

Minister Žmavc s predstavniki vseh 16 društev na Hrvaškem

Slovenski dom je 23. maja gostil srečanje predstavnikov slovenskih društev na Hrvaškem in ministra za Slovence v zamejstvu in po svetu, ki po odstopu vlade Alenke Bratušek opravlja tekoče posle, Gorazda Žmavca.

Gostitelj srečanja, predsednik Zveze slovenskih društev na Hrvaškem **Darko Šonc**, je posebej poudaril, da pripadniki slovenske manjšine niso obremenjeni s politiko, ne na Hrvaškem ne v Sloveniji, temveč si prizadevajo ohranjati slovenski jezik, kulturo in tradicijo. Tudi predstavniki ostalih društev so poudarili pomembnost tesnih odnosov tako z matično državo kot z večinskimi narodom in ostalimi manjšinami na Hrvaškem. »Položaj Slovencev na Hrvaškem je dober,« so poudarili.

Finančna stiska zaradi zamika izplačil

Opozorili pa so na hude težave s financiranjem, saj dodeljena sredstva iz slovenskega proračuna zamujajo več mesecev, tudi obljuba o financiranju po

dvanajstinah ne drži. Zaradi tega trpi redna dejavnost društev.

Tudi minister **Žmavc** je, tako kot njegovi številni predhodniki, moral prisluhniti kritiki zakonodajnega paradoksa, ko se del slovenske manjšine na Hrvaškem obravnava kot zamejstvo, saj živi na obmejnem območju s Slovenijo, medtem ko del manjšine na skrajnem vzhodu in jugovzhodu Hrvaške matična država obravnava kot Slovence po svetu.

Ob tej priložnosti je direktorica Inštituta za narodnostna vprašanja **Sonja Novak - Lukanovič**, povedala, da je v pripravi znanstvena raziskava o Slovencih na Hrvaškem. **Franc Strašek** je predlagal, da se raziskovalno posebej obravnavajo zagrebški Slovenci in njihov prispevek k razvoju Zagreba. (jpt/sta) 🗨️

Minister za Slovence v zamejstvu in po svetu Gorazd Žmavc (na sredini) je Zagreb obiskal dva tedna po odstopu premierke Alenke Bratušek, ko je ministrski zbor opravljal le še tekoče posle. Foto: M.V.

<http://slovinci.hr>

Franc Strašek, Ivica Kunej in Ivo Josipović (z leve). Foto: Urad predsednika RH

Sprejem pri hrvaškem predsedniku Josipoviću

Predsednik Republike Hrvaške dr. Ivo Josipović je 26. maja sprejel delegacijo Društva slovensko-hrvaškega prijateljstva pod vodstvom Andrije Karafilipovića.

Delegacijo so sestavljali **Franc Strašek**, **Silvester Kmetič**, **Miroslava-Maria Bahun**, **Ivica Kunej**, **Nada Gajdarov**, **Marjan Kombol** in **Kristjan Hlača** iz Zagreba ter **Martina Lesjak**, **Barbara Antolić Vupora**, **Igor Šerdoner**, **Ana Županić** in **Polonca Gotal** iz Varaždina. Karafilipović je podrobneje predstavil vlogo Slovenskega doma, ki je stičišče pomembnih dogodkov v Zagrebu. Martina Lesjak in Barbara Antolić Vupora sta spregovorili o dejavnostih slovenske manjšine na varaždinskem območju.

Franc Strašek je orisal povprečnega Slovenca na Hrvaškem in poudaril, da osrednja ambicija slovenske skupnosti ni v političnem, ampak kulturnem udejstvovanju. »Vsak Slovenec, ki dela in ustvarja na Hrvaškem, postane tudi ambasador slovenske kulture v tej državi,« je dejal Strašek. Spomnil je, da zagrebški Slovenski dom letos praznuje 85. obletnico ustanovitve (fs) 🗨️

Obletnica članstva v EU

Črno na belem s pisano besedo in ilustracijo

Deseto obletnico članstva Slovenije v Evropski uniji je slovensko veleposlanstvo v Zagrebu zaznamovalo z likovno-medijskim dogodkom, posvečenim vlogi novinarjev in oblikovalcev pri prikazovanju razmer v EU.

Dogodek se je odvijal 9. maja v zagrebški knjižnici Bogdana Ogrizovića; na ogled so bile politične ilustracije **Samire Kentrić**, ki je nato tudi sodelovala na okrogli mizi, skupaj s prizanim slovenskim novinarjem in komentatorjem **Ervinom Hladnikom - Milharčičem** in hrvaškim oblikovalcem, publicistom in prevajalcem **Dejanom Kršičem**.

Tandem za novinarsko in likovno provokacijo

Samira Kentrić in Ervin Hladnik - Milharčič sta sodelovati začela pred osmimi leti. Za bralce časopisa Dnevnik se iste teme lotita z različnim ustvarjalnim pristopom: Ervin s pisano besedo, Samira pa s črno-belo ilustracijo. V tandemu ustvarita podoben izdelek, kot ga poznajo bralci New Yorkerja: novinarski komentar, s katerim avtor na čim bolj preprost način prikaže zapletene odločitve, opremljen s skrajno provokativno ilustracijo, ki bralca prisili, da o obravnavani temi zavzame jasno stališče. Na tak način se tandem Kentrić - Hladnik - Milharčič loteva tudi najzahtevnejših bruseljskih tem. Dejan Kršič je pohvalil njuno delo in kritično ocenil, da na Hrvaškem takšnega

Kdo je kdo

Samira Kentrić je diplomirana oblikovalka vizualnih komunikacij z ALUO, polovica dua Eclipse in ena najbistroumnejših časopisnih ilustrator v Sloveniji. Njene provokativne politične ilustracije so bile objavljene v Delu in Dnevniku, oblikovala je tudi številne naslovnice humanističnih knjig. Razstavljala je v številnih evropskih mestih, njena ilustracija je bila objavljena tudi v prestižni 29. številki kataloga American Illustration.

Ervin Hladnik - Milharčič je eno največjih imen slovenskega novinarstva. Poklicno pot je začel na Radiu Študent, nato pa postal vodilno pero tednika Mladina; zanj je poročal tudi o vojnah v Sloveniji, na Hrvaškem in v BiH. Leta 1994 je postal novinar Dela, bil dopisnik iz Jeruzalema in Washingtona ter urednik Sobotne priloge; ko so ga iz političnih razlogov s tega položaja odstavili, je dal odpoved. Zanj osem let piše za Dnevnik.

novinarstva žal ni. Da je analitičnega zunanjepolitičnega novinarstva že leta vse manj, provokativnih političnih ilustracij pa sploh ne.

Dogodka so se udeležili tudi slovenski veleposlanik na Hrvaškem **Vojko Volk**, grška veleposlanica **Elena Gerokostopulou**, akademik **Predrag Matvejević**, pisatelj in esejist **Zdravko Zima** in drugi. (tbb) 🗨️

Pogovor s slovenskim časopisnim tandemom in Dejanom Kršičem je povezovala Tanja Borčič Bernard. Foto: Tomaž Skale

Naši člani o prvi obletnici članstva Hrvaške v EU

Prvega maja je Slovenija zaznamovala deseto obletnico članstva v Evropski uniji, Hrvaška pa bo prvo obletnico vstopa v Unijo praznovala 1. julija. Nekaj članov Slovenskega doma smo vprašali, kako občutijo novi evropski vsakdan.

Miroslava-Maria Bahun: »Na nek način se počutim izigrano, ne samo zaradi EU, ampak tudi zaradi hrvaške države. Kje je zdaj obljubljen denar iz evropskih skladov? Kam so se izgubile druge obljube? Mislim, da je hrvaška država neresna do EU, kar pomeni, da je neresna tudi do hrvaških državljanov. Če na primer pogledamo kmetijstvo – politiki so nas prepričevali, da bomo doživeli preobrat v gojenju rastlin, na koncu pa iz vsega ne bo nič.«

Katarina Furjan: »Odkar smo v EU, ne čutim nobene spremembe. Na bolje nam bo šlo šele takrat, ko bodo na Hrvaškem na oblasti drugi, predvsem branitelji. Vsi moramo delati, ne pa čakati, da bomo od nekoga nekaj dobili. Brez dela ni jela.«

Silvester Kmetič: »Celo pahljačo različnih stališč spremljamo v medijih ob prvi obletnici članstva v EU, od optimistično naravnanih do skrajno zadržanih. Sam menim, da stvarnost ni tako zapletena: prišli smo k mizi, za katero že sedijo predstavniki velikih in razvitih držav. Od nas je odvisno, kako se bomo postavili, kako hitro se bomo učili, kakšna stališča zavzemali in kako izkoristili primerjalne prednosti.«

Božica Katarina Latinčič: »Pričakovali smo veliko, na žalost ni izpolnjene skoraj nič. Pa saj ni kriva Evropa, sami ne znamo ustvariti razmer, da bi nam lahko pomagali. Vse več je brezposelnih, naši otroci in mladi strokovnjaki odhajajo v Evropo na delo, tako kot некоč v Avstro-Ogrski.«

Vasiljka Tovarloža: »Odleglo mi je in bila sem ponosna, ko smo bili sprejeti v družbo evropskih naprednih držav. Odkar je Hrvaška članica, pa se še ne čutijo spremembe na bolje, predvsem zaradi gospodarske krize. Še veliko bo treba postoriti, da bi dosegli evropsko raven, na primer pri varstvu narave, voda in morja, kar je nujno za ohranitev kakovosti življenja.«

Anketa in foto: Agata Klinar Medaković

Kdaj in kje bo potekalo tradicionalno srečanje Slovencev na Hrvaškem?

Skupščina Zveze slovenskih društev na Hrvaškem je 23. maja v Zagrebu sprejela poslovno in programsko poročilo za leto 2013. V nadaljevanju razprave so bili v ospredju zapleteni s financiranjem in priprave na jesensko vseslovensko srečanje na Hrvaškem.

Poročilu o materialno-finančnem poslovanju v letu 2013 je podala predsednica nadzornega odbora **Jasmina Dlačić**. **Ivana Kosmosa**, ki se je opravičil, je v odboru nadomeščala članica splitskega Triglava **Vera Hrga**. O delu Zveze v minulem letu je poročal predsednik **Darko Šonc**. Programsko leto 2013 se je začelo z udeležbo na sprejemu pri slovenskem predsedniku **Borutu Pahorju** ob slovenskem kulturnem prazniku, nadaljevalo pa s sejami Sveta za narodne manjšine Republike Hrvaške in sestanki z ministrico **Tino Komel**, tudi o Euro uradu oziroma EU koraku na Reki. V juliju je bilo vseslovensko srečanje v Ljubljani. Sledili so obisk ministrice Tine Komel na Hrvaškem in poskusi oživljanja Slomaka. Oktobra sta bila vseslovensko srečanje v Varaždinu in slovesnost ob 20-letnici osrednje knjižnice za Slovence v Karlovcu. Na koncu leta so se zvrstili obisk predsednika sabora **Josipa Leka** v slovenskem Državnem zboru, seja Sveta za zamejske Slovence, posvečena akcijskemu načrtu za pomladitev društev ter poročilo **Barbare Antolić Vupora** o učenju slovenščine v Varaždinu in varaždinski županiji.

Denar iz Slovenije prihaja z zamudo

Posebna pozornost je bila namenjena finančnim zapletom, saj dejavnosti v društvih potekajo že od začetka leta, denar iz slovenskega proračuna pa začne prihajati šele poleti. Kot primer se je omenil varaždinski program 3 M. Urad za Slovence v zamejstvu in po svetu je zahteval vrnitev denarja, ki ni bil uporabljen za ta program, kar pa je neizvedljivo, saj je bil dejansko porabljen za delo društva, na račun že odobrenih sredstev, ki pa niso bila nakazana. Skupščina je sklenila, da se neuporabljen denar ne vrača, temveč zadrži za nedokončane projekte. Poročilom se priložijo samo fotokopije, originalno dokumentacijo ohrani društvo.

Za vseslovensko srečanje je bilo dogovorjeno, da bo letos potekalo nekje na nevtralnem terenu, se pravi nekje, kjer ne deluje nobeno slovensko društvo, morda na Plitvicah ali v Crikvenici. Najprimernejši datum bi bil 4. oktober, saj sobota ustreza vsem, ki prihajajo na vseslovensko srečanje. Na koncu je bil sprejet sklep, da Zveza poplavlencem podari tri tisoč kun. Po krajšem sproščnem druženju so udeleženci skupščine odšli vsak na svoj konec Hrvaške.

Miroslava-Maria Bahun

Skupščina Zveze slovenskih društev na Hrvaškem je zasedala v Slovenskem domu. Foto: Maja Vuksanić

Slomakovi pogovori v parlamentu in vladi

Koordinatorica in tajnik Slovenske manjšinske koordinacije (Slomak), Susanne Weitlaner in Jure Kufersin, sta se 24. aprila v Ljubljani sestala s predsednikom državnega zbora Jankom Vebrom in državnim sekretarjem Borisom Jesihom.

Predstavnik Slomaka sta na obeh srečanjih predstavila novo delovanje Slomaka. Med drugim sta predlagala, da bi parlamentarno komisijo za odnose s Slovenci v zamejstvu

in po svetu spremenili v odbor, ki bi tako imel večje kompetence in vlogo. Svet vlade za Slovence v zamejstvu pa bi moral imeti stalno razpravo o odnosih med manjšinami in organi v Sloveniji. Predvsem bi morali določiti prioritete (jezik, mladi, izobraževanje, gospodarstvo ...) in jim nato dati vso potrebno pozornost. Predstavnik Slomaka sta izpostavila tudi nujnost večje vloge ministra za Slovence v zamejstvu in po svetu, saj v prepogostih zamenjavah manjšine zaznavajo premajhno pozornost do tega zelo pomembnega resorja. (sta)

Šibenik

V društvu zaživela nova sekcija - Ljubitelji narave Runolist

Z ustanovitvijo sekcije Ljubitelji narave Runolist bomo člani društva Dr. France Prešeren iz Šibenika še dejavnije sodelovali v prostovoljnih čistilnih akcijah, organizirano obiskovali narodne parke in se povezovali s planinskimi društvi.

Sekcija je registrirana pri Planinskem društvu Platak Rijeka, vodi pa jo **Vesna Jurković**, članica komisije za varstvo narave Hrvaške planinske zveze. Člani Runolista so se 25. aprila pridružili čistilni akciji *Zelena čistka* v Narodnem parku Krka. Skupaj s prostovoljci iz društva policijskih specialcev v domovinski vojni Jastrebi in domačini so čistili nelegalno odlagališče odpadkov pri trdnjavi Ključica na reki Čikoli. Televizijsko reportažo z dogodka je predvajal Regionalni dnevnik HRT4 (<http://www.hrt.hr/enz/regionalni-dnevnik/242484/>). Za sodelovanje se je društvu zahvalil tudi ravnatelj NP Krka **Tonči Restović**, tako pisno kot v intervjuju na Županijskem radiju.

Sekcija Ljubitelji narave Runolist se je pridružila čistilni akciji v Narodnem parku Krka. Foto: Vesna Jurković

Gostovanji v Zadru in Solkanu, razstava na Sveti Gori

Zadrsko društvo Lipa nas je povabilo k sodelovanju na slovesnosti ob Pre-

šernovem dnevu, ki so jo pripravili 14. februarja v mestni knjižnici Zadar. Naš pevski zbor Prešernovke je zapel štiri pesmi, naša članica **Mojca Bareša** pa

je prebrala nekaj pesmi iz svoje zbirke *Moja pot* v poeziji, ki je izšla leta 1999 v Celju.

Prešernovke so 4. aprila odpotovale v Slovenijo, na nastop v dvorani nekdanje karavle v Solkanu, kot gostje pevskega zbora Slavec. Naslednji dan, 5. aprila, so nastopile v Kulturnem domu Šempas na tradicionalni zborovski prireditvi Primorska poje v družbi domačih in zamejskih zborov.

Za darila gostiteljem je poskrbela članica naše sekcije Pridne roke **Livojka Jeraj**, ki je izdelala kvačkane košarice z volnenimi piščančki. Te košarice so naše društvo predstavljale tudi na velikonočni razstavi v baziliki na Sveti Gori.

Kvačkana košarica in volneni piščančki, ki jih je izdelala članica sekcije Pridne roke Livojka Jeraj. Foto: Darjana Aužina

Karmen Donđivič

Pomlad v SKD Stanko Vraz s pirhi in lepo slovenščino

Osiješko društvo je 12. aprila sodelovalo na tradicionalni velikonočni prireditvi *Šarena jaja bojama grada*. Na stojnicah v središču mesta so osiješke manjšine prikazale pisane pirhe in druge velikonočne običaje.

Slovensko stojnico so krasili zelo lepi pirhi, ki so jih izdelale članice ustvarjalne delavnice Šopek Slovenskega doma iz Zagreba in nam jih podarile, ko so bile pred nekaj leti na obisku v Osijeku. Za okrasitev naše stojnice je poskrbela tudi družina Požar. V pisanem, večnarodnem ozračju je naše pirhe pohvalila tudi sejemska komisija.

Trinajst učencev slovenščine

S prihodom poletja se končuje dopolnilni pouk slovenskega jezika, ki ga letos obiskuje 13 udeležencev. Dopolnilni pouk se odvija že peto leto na Filozofski fakulteti v Osijeku. Hvaležni smo dekanji **Ani Pintarić**, ki nam je omogočila tehnične pogoje za boljše delo z udeleženci. Dopolnilni pouk vodi predsednica društva **Sabina**

Stojnica osiješkega društva na velikonočnem sejmu. Foto: Z. Horvat

Koželj Horvat. Po poletnih počitnicah se bodo dejavnosti nadaljevale z največjo prireditvijo Dnevi slovenske kulture v Osijeku, ki se bo začela konec avgusta.

Zvonko Horvat 🇺🇦

Reka

Peto srečanje učiteljev slovenščine iz zamejstva in Slovenije

Med 8. in 10. majem je na Reki potekal seminar za učitelje slovenščine iz zamejstva in Slovenije z naslovom *Učitelji učiteljem*. Seminar je bil namenjen izmenjavi izkušenj in spoznavanju skupnega kulturnega prostora, kjer živi slovenska narodna manjšina.

Srečanje je organizirala OŠ Pečine skupaj z Zavodom RS za šolstvo (ZRSŠ) in pod okriljem ministrstva za izobraževanje, znanost in šport RS (MIZŠ). Poleg gostiteljic, ravnateljice OŠ Pečine **Irene Margan** in učiteljice **Vide Srdoč**, se je seminarja udeležilo 34 učiteljic in učiteljev iz Italije, Avstrije in Slovenije, svetovalka ZRSŠ **Veronika Pirnat**, zaslužna za dobro koordinacijo, ter predstavnik MIZŠ **Roman Gruden** in **Marko Koprivc**. Udeležence je obiskala tudi pobudnica seminarjev, nekdanja ravnateljica OŠ Cirila Kosmača v Piranu **Alenka Kovšca**. Program je obsegal delavnico na temo ustvarjalnega poučevanja slovenščine in predstavitve pouka slovenščine na OŠ Pečine, udeleženci pa so obiskali tudi Slovenski dom KPD Bazovica, kjer so se seznanili z delovanjem društva in manjšinske samouprave ter si ogledali nastop dramske skupine. Irena Margan se je ob tej priložnosti zahvalila slovenskim organizacijam na Reki za dobro sodelovanje

in podporo ter poudarila, da je organizacija seminarja veliko priznanje OŠ Pečine za večletno uspešno poučevanje slovenščine. Udeleženci seminarja so v naravoslovnem muzeju dan pozneje prisluhnili zanimivemu predavanju dr. **Boštjana Surine** o rastlinskem svetu reškega območja, si ogledali Trsat ter se sprehodili po Reki in Opatiji. Po mnenju sodelujočih je bilo srečanje uspešno, zanimivo in poučno, organizacija pa odlična. Čestitke in zahvale ravnateljici OŠ Pečine Ireni Margan in učiteljici slovenščine Vidi Srdoč so kar

Zaslužna za seminarje: Roman Gruden in Veronika Pirnat pred prirodoslovnim muzejem na Reki. Foto: Marjana Mirković

deževale, s pozdravi in dobrimi željami do prihodnjega srečanja, ki bo predvidoma v Sloveniji.

Marjana Mirković za Sopotja 2, 2014 🇺🇦

Slovenščina na javnih šolah na Hrvaškem

Na Hrvaškem se slovenščina v javni šoli poučuje na osnovnošolski ravni na Reki (OŠ Pečine, od leta 2006) in v Matuljih (OŠ Andrije Mohorovičića, od letos). Pouk slovenščine na srednješolski ravni od leta 2011 poteka na Drugi gimnaziji v Varaždinu, od letošnjega februarja pa tudi v Pulju. Decembra 2012 se je začel poseben projekt v Varaždinski županiji, kjer okrog dvesto učencev v dvanajstih obmejnih šolah poučuje osem učiteljic iz Slovenije. (O puljskem in varaždinskem projektu podrobneje poročamo v sosednjih člankih rubrike Slovenci na Hrvaškem).

Na pobudo SKD Istra pouk slovenščine na srednjih šolah v Pulju

Tudi v Pulju smo se odločili nekaj ukreniti, da bi se slovenščina poučevala na srednjih šolah, pri tem pa smo se zgledovali po uspešnem projektu v Varaždinu. Od februarja tako pouk slovenščine obiskuje 32 dijakov.

Če ne bomo poskrbeli, da se naša društva pomladijo, nam grozi izginotje oziroma totalna asimilacija. Ko sem na nekem omizju slišala tako črno napoved, sem se zgrozila. Če pa globlje pomislimo, opozorilo ni pretirano, saj je članstvo v večini društev precej visoke povprečne starosti. Ena od poti, ki jo je treba ubrati za pomlajevanje, je zagotovo ohranjanje slovenskega jezika med potomci slovenskega rodu. Pouk slovenščine za šolske otroke pri nekaterih društvih poteka v organizaciji slovenskega ministrstva za šolstvo. Nas pa je pritegnil primer dobre prakse v Varaždinu, kjer so izkoristili možnost, ki jo nudi hrvaška zakonodaja, da pripadniki narodnih manjših v šolah obiskujejo pouk v njihovem maternem jeziku.

Od zamisli do uresničitve v nekaj mesecih

Pouk materinščine za pripadnike manjšin je na Hrvaškem mogoče organizirati po različnih modelih, za nas je bil najprimernejši model C, ki pomeni uvedbo izbirnega predmeta po dve šolski uri na teden. Izvedeli smo, da je prvi korak anketiranje, ki pokaže, ali je za tak pouk kaj zanimanja. Pri tem koraku nam je pomagala **Patricija Smoljan**, načelnica Upravnega oddelka za izobraževanje, šport in tehnično kulturo pri Istrski županiji, ki je na našo pobudo srednjim šolam v Pulju naložila, da so

junija 2013 anketirale svoje učence. Zanimanje za slovenščino je izkazalo kar 82 kandidatov. Sledili so dogovori o tem, katere šole bodo pouk organizirale in za to pridobile ustrezno soglasje hrvaškega ministrstva za šolstvo. Na žalost je postopek trajal tako dolgo, da se je pouk začel šele v začetku letošnjega februarja, torej globoko v drugem polletju šolskega leta. Do takrat se je število kandidatov skrčilo na 32, saj so se nekateri na začetku šolskega leta 2013/2014 opredelili za druge aktivnosti.

Dvojino že obvladajo!

Pouk slovenščine se odvija v dveh razredih Gimnazije Pulj in v enem razredu Srednje šole za uporabno umetnost in dizajn. Pouk izvaja **Maja Tatković**, ki je pred kratkim v naše društvo pripeljala najboljši razred. Dijake smo sprejeli v prostorih Slovenskega doma in jim s ponosom povedali, da so prostori last društva in da se moramo zahvaliti Republiki Sloveniji, ki nam je omogočila nakup. Predstavili smo jim glavne dejavnosti društva in jih povabili, naj se nam pridružijo na prireditvah. Izvedeli smo, da njihov motiv za učenje slovenščine ni bil načrtovani študij v Sloveniji, ampak le želja, da bi se naučili tega jezika. »Zato so tako pridni in hitro napredujejo. Dvojino že obvladajo«, je dodala Maja.

Nismo želeli poizvedovati, kdo med njimi ima slovenske korenine. Niti profesorica tega ni raziskovala in tako je tudi prav. Upajmo pa, da so med njimi tudi taki, ki se bodo v prihodnosti včlanili v društvo.

Klaudija Velimirović

Varaždin

Spomladanski recept za obilno jesensko žetev

V slogi je moč! To je misel, ki se poraja ob pregledu dogodkov, ki sta jih Svet slovenske narodne manjšine Varaždinske županije in Slovensko kulturno društvo Nagelj to pomlad pripravila za člane in prijatelje.

Spomladi se je nadaljeval projekt 3M Media - Mura - Minority. Potekali so pogovori s predsednikom Zveze slovenskih društev na Hrvaškem **Darkom Šoncem** in predsednikom Hrvaškega kulturnega društva Pomurje **Đaninom Kutnjakom**, začele so se tudi priprave na naslednjo veliko nalogo, Prešernov dan 2015.

Konec marca je zasedala skupščina Naglja. Pomembna tema je bilo odločanje o novih prostorih. Gre za velik projekt, ki potrebuje dobro premišljen pristop in jasno strategijo, vendar se vsi zavedajo, da bo trud bogato poplačan ob končnem uspehu.

Vloga manjšine dobi dodatno potrditev, ko njeno delovanje opazi ugledna

oseba. To se je pokazalo tudi maja, ko so se predstavniki Slovencev iz Varaždinske županije odzvali vabilu na srečanje s hrvaškim predsednikom dr. **Ivom Josipovićem** (več o tem v posebnem članku te rubrike).

Nepozaben dogodek, ki bo udeležencem ostal v lepem spominu, je bila tudi predstava Zaigrani Kishon, s katero je v veliki dvorani županijske palače v Varaždinu 5. maja gostovala dramska skupina Slovenskega doma KPD Bazovica Reka.

Kultura na odru in med ljudmi, sveže projektne ideje ter želja po uspehu so dober recept za obilno jesensko žetev. (A.Ž.)

Osrednji varaždinski trg z mestno hišo.

Res bi bilo škoda, če se Slovenci in Hrvati zaradi nepoznavanja jezika ne bi razumeli

Učenje slovenskega jezika in kulture na obmejnih osnovnih šolah v Varaždinski županiji je eden tistih izzivov, ki rastejo in zorijo. Zahteva neprestan trud tako učiteljic, ki prihajajo iz Slovenije, kot učencev, ki slovenščini posvetijo dve šolski uri na teden.

Da bi bil izziv še večji, se je treba vedno znova boriti za obstoj programa, ki ga sofinancira slovenska vlada.

Odgovornost učiteljic

Damjana Hliš, Irena Vesenjāk, Brigita Fridl, Polona Źalar, Nina Źnidarič. Simona Sakelšek, Nina Emeršič in Mateja Krajnc se zavedajo, kako pomembno vlogo imajo pri ohranjanju in vnovičnem ukoreninjenju slovenskega jezika na območju, kjer na žalost ni mogoče kupiti niti slovenskih časopisov. Ta zavest jih dodatno motivira za tedensko vožnjo v oddaljene hrvaške kraje, samostojno pripravo učnega gradiva, saj ustreznih učbenikov za to skupino učencev ni, ter usklajevanje urnikov na hrvaških šolah in šolah v Sloveniji, kjer jih je večina redno zaposlena. Ob tem jim ne zmanjka moči za lep zaključek šolskega leta, ko z učenci slovenščine pripravijo dneve odprtih vrat oziroma prireditev za starše in prijatelje, na kateri se pohvalijo z usvojenim znanjem.

Slovenščina ni pretrd oreh

Učenci se na učiteljice slovenščine med šolskim letom zelo navežejo. Hvaležni so jim ne le za učenje jezika, ampak tudi za posredovano znanje o slovenski kulturi, navadah in načinu življenja vrstnikov

Učenci OŠ Višnjica z učiteljicama Ireno in Nino na prireditvi ob koncu šolskega leta. Foto: A.Ž.

čez mejo. Zavzeto prebirajo slovenske knjige, kisi jih z učiteljicami izmenjujejo vsak teden. Sodelujejo pri Pikini bralni znački in si podajajo „bralni nahrbtnik“, v katerem je veliko knjig in časopisov, da vsak v njem najde tisto, kar ga zanima. Navadili so se besede naglaševati „po slovensko“, kar pomeni drugače kot v hrvaščini. Jezika, ki sta si sorodna, imata dovolj podobnosti, da brez večjih težav

samostojno berejo zgodbe in jih zelo dobro razumejo. Najtrši oreh se jim zdijo glagoli s spregatvami, pa seveda uporaba dvojine. Ob njih obupano vzdihujejo, vendar verjamejo, da se jih bodo nekoč naučili in jih znali pravilno uporabljati.

Dobro je razumeti drug drugega

Da bi osnovnošolce, ki se učijo slovenščine – skupaj jih je 179 – čim bolj vpeli v dogajanje, so v slovenskih organizacijah v Varaždinski županiji zanje pripravili tudi kreativne delavnice. Prav posebna pozornost pa velja tudi dijakom, ki imajo na II. Varaždinski gimnaziji slovenščino kot izbirni predmet. Njihov profesor **Miroslav Gradečak** ima težko nalogo, saj jih uči jezika, s katerim jih večina nima vsakdanjega živega stika. Veliko dijakov si želi v Slovenijo oditi na študij ali kasneje na delo. Organizacije Slovencev v Varaždinski županiji zanje organizirajo ekskurzije in jim pomagajo z informacijami o življenju in študiju v Sloveniji.

Slovenci in Hrvati smo si tako blizu, da bi bilo res škoda, če se ne bi potrudili in razumeli drug drugega. V besedah in dejanjih. (A.Ž.)

Delavnica poslikave majic, ki sta jo za učence slovenščine organizirali Hrvaško-slovensko društvo prijateljstva Varaždin in SKD Nagelj. Foto: A.Ž.

Društvo Ajda je praznovalo 3. rojstni dan

Slovensko kulturno društvo Ajda je 3. obletnico ustanovitve proslavilo 10. maja; s slovesnostjo v predzvederju ljudske univerze Anteja Babića je hkrati počastilo tudi dan mesta Umag. Nastopila sta vokalna skupina Ajda in Lovski pevski zbor iz Medvod.

V občinstvu so bili tako člani društva kot predstavniki umaških mestnih oblasti, drugih someščanov in naključnih mimoidočih turistov. Vsi so z veseljem prisluhnili slovenskim pesmim in se strinjali, da gre za odlično kulturo popestritev sončnega sobotnega dopoldneva.

Govorica glasbe in zavest o lepoti slovenske pesmi

Štirinajst članic skupine Ajda je pod vodstvom **Vesne Car** zapelo pet slovenskih pesmi: Fantje po polj gredo, Kje so tiste stezice, Pri farni cerkvi, Sinoči sem na vasi bil in Škrjanček. Pevke z ohranjanjem prelepih pesmi, ki so jih peke njihove matere in babice, prispevajo, da te glasbene umetnine ne bodo šle v pozabo. Lovski pevski zbor iz Medvod z zborovodjem **Viktorjem Zadnikom** je za nastop izbral Barčico, Pleničke je prala, Tri slovenske narodne, Kaj bi te vprašal, Triglav in Slovenec sem. Po dolgem in zasluženem aplavzu je zapel še Jager gre na jago. S člani zbora se je društvo spoznalo na Cankarjevih dnevih v Sarajevu in bilo tako navdušeno, da so želeli zborovsko poslastico podariti tudi vsem Umažanom.

Začetki zbora segajo v daljne leto 1976, ko je zbor ustanovila Lovska družina Medvode. Čeprav je pravih lovcev v zboru zadnja leta bolj malo, še vedno radi prepevajo pesmi z lovsko tematiko in se udeležujejo lovskih prireditvev, sicer pa radi nastopajo povsod, kjer radi prisluhnejo zborovskemu petju.

V treh letih se je število članov povzpelo na 150

Slovensko kulturno društvo Ajda je bilo ustanovljeno 12. maja 2011. Istega leta se je tudi registriralo in postalo član Zveze slovenskih društev na Hrvaškem. Ustanovitev društva je pripomogla h kandidaturi rojakov na volitvah za manjšinsko samoupravo in izvolitvi Sveta slovenske narodne manjšine Mesta Umag. V lanskem letu je skupaj z ostalimi istrskimi društvi pristopilo h Koordinaciji slovenskih društev v Istri, ki omogoča odlično sodelovanje in povezovanje Slovencev na tem območju. Danes društvo šteje že več kot 150 članov, večinoma tukaj živečih Slovencev, njihovih potomcev in prijateljev. Želja in namen društva je ohraniti in razvijati narodno zavest, slovenski jezik in slovensko identiteto ter približati slovensko kulturo, tradicijo in običaje tudi sokrajanom in turistom. V treh letih je društvo postalo prepoznavni del kulturnega življenja Umaga in se že lahko pohvali s tradicionalnimi prireditvami kot so Prešernov dan, slovenski kulturni večer ob obletnici ustanovitve društva, obmejno srečanje v počastitev dneva državnosti Slovenije in Hrvaške. Posebej je treba omeniti skupen projekt slovenskih kulturnih društev v Istri - dneve slovenske kulture v Istri. Društvo z veseljem sodeluje tudi na drugih prireditvah na območju Bujšćine, denimo na božičnem sejmju.

Irena Blažić

Umaška Ajda je proslavila tretjo obletnico ustanovitve. Foto: Mijat Gavran

Filmski sprehod ob Kolpi, volilna skupščina in dnevi plesa

Pomladno dogajanje v karlovcem Slovenskem domu so zaznamovali volitve novega vodstva društva, projekcija dokumentarnega filma o Kolpi in sodelovanje naše skupine Živa na prireditvi ob svetovnem dnevu plesa.

Član društva prof. **Mirko Butković** nas je z dokumentarnim filmom Po sledovih zgodb pokrajine ob Kolpi 26. marca v multimedijški dvorani Mestne knjižnice popeljal po mejni reki Kolpi, ki piše nešteto zgodb. Ob zgornjem toku reke je pokrajina zdravilna za telo in dušo, izjemna naravna

Slovenske klekljarice na dnevnih svetega Dujma vzbujale občudovanje

Ob prazniku splitskega zavetnika sv. Dujma v začetku maja so v Splitu potekale številne prireditve. Klekljarice Slovenskega kulturnega društva Triglav so se uspešno predstavile na sejmju starih obrti in na mednarodni razstavi cvetja.

Sejm starih obrti je turistična prireditev, ki je letos potekala že četrtič. Odvijala se je med 6. in 7. majem na Voćnem trgu. Povabilu za sodelovanje se je Triglavova klekljarsko-ćipkarska sekcija z veseljem odzvala. Klekljarice so moćno upale, da jim bo vreme bolj naklonjeno kot lani, ko jih je moćno neurje do kože premoćilo in so se sredi pomladi prezeble skrivale pod dežniki ob obzidju trga. Njihove želje so bile uslišane, sonce je prijetno gredo in dneva sta bila

Delovno predsedstvo na volilni skupščini: Mojca Svetic - Radočaj, Vera Mitrović - Vrbanac, Marina Delač - Tepšič, Jagoda Hursijević. Foto: Frida Biščan

pestrost je tu nedotaknjena. Skozi stoletja so nastajale vasice, žage, mlini in gradovi. Na celotnem območju je ohranjena kulturna krajina. Po ogledu filmu se je nadaljevalo prijetno druženje številnih obiskovalcev.

Ob svetovnem dnevu plesa 29. aprila je v Karlovcu potekal celodnevni veliki promenadi-sprehajališču, starem mestnem jedru - Zvezdi in v Mestnem gledališču Zorin dom. Program z naslovom Pridi

ven in pleši je zajemal razstavo plesnih fotografij in film o Živi Kraigher – utemeljiteljici sodobnega plesa v Sloveniji. V programu je sodelovala tudi plesna skupina našega društva Živa pod vodstvom Vere Mitrović - Vrbanac. Cilj svetovnega dneva plesa je združiti svet plesa, premagati politične, kulturne in etnične ovire, združiti ljudi v prijateljstvu in miru z univerzalni jezikom – plesom.

Marina Delač-Tepšič

Staro-novo vodstvo Kulturnega društva Slovenski dom Karlovec

Na volilni skupščini 20. maja so bili za naslednje štiriletno obdobje na čelo društva izvoljeni: predsednica **Marina Delač - Tepšič**, podpredsednica **Jagoda Hursijević** ter člani upravnega odbora **Mirko Butković**, **Janja Boljar**, **Božena Maslovarić**, **Vera Mitrović - Vrbanac** in **Mojca Svetic - Radočaj**.

Nadzorni odbor sestavljajo predsednica **Frida Biščan** ter članici **Tena Bunčić** in **Jasna Capuder**. Najpomembnejši nalogi društva v letošnjem letu bosta pridobitev lastnega prostora in vključevanje novih, mladih članov.

Čipke splitskih klekljaric v kleti Dioklecijanove palače. Foto: Augustin Kaštelan

Največjo pohvalo si zasluži Jana, ki je klekljala brez počitka. Foto: Augustin Kaštelan

kot ustvarjena za sprehode in ogleda ter seveda za delo. Čipkarice so neutrudno klekljale in številni obiskovalci so občudovali njihovo ročno spretnost in prekrasne čipke. Pohvale in odkrita občudovanja so odganjali utrujenost, kajti na trgu se je klekljalo od ranih jutranjih do poznih večernih ur. **Jana** je brez počitka klekljala dva dni in si zares zaslužila vso pohvalo. V oblačilih, ki so poudarjala starodavnost in so bila za udele-

žence obvezna, se jena kratko preselila v preteklost in v okolju srednjeveškega mestnega trga pomagala dočarati utrip minulih časov.

Čipke očarale tudi Gabriela

Bogata razstava v okviru 39. mednarodnega praznika cvetja je je bila tudi letos postavljena v kletih Dioklecijanove palače. Med 6. in 11. majem so bili na ogled tudi izdelki Triglavovih klekljaric – čipke

s pretežno cvetnimi motivi ter čipka svetega Duje v tehniki idrijskega risa. Razstava je vzbudila veliko zanimanje tako domačih obiskovalcev kot tudi tujcev. Knjiga vtisov je polna pohval, lepih misli in dobrih ocen. O zanimanju za našo razstavo pričajo besede devetletnega **Gabriela Goića**, ki je napisal: »Čipka sv. Duje je prelepa. Ko zrastem, bom prišel in nekaj kupil.«

Katica Kaštelan, Milica Topić

Zadrski prispevek k prireditvi Domovina je ljubezen v Šempasu

Članici zadrške Lipe **Andreja Malta Jezeršek** in **Majda Radović** sta se 26. aprila udeležili 8. srečanja kulturnih društev iz zamejstva Domovina je ljubezen, ki ga je Lipa iz Šempasa pripravila v počastitev dneva upora proti okupatorju.

Dobrodošlico udeležencem sta zadržela predsednica Krajevne skupnosti Šempas **Damjana Pavlica** in novogoriški župan **Matej Arčon**. Slavnostni govornik je bil minister za Slovence v zamejstvu in po svetu **Gorazd Žmavc**. V programu je **Andreja Malta Jezeršek** prebrala najljubšo pesem o ljubezni iz svoje pesniške zbirke, **Majda Radović** pa nekaj Andrejinih domoljubnih pesmi. Na šempaškem odru so nastopili še Malo gledališče – Duo Fodor in folklorna skupina Upokojenke iz Porabja, Barski oktet iz

Andreja Malta Jezeršek in Majda Radović na 8. srečanju kulturnih društev iz zamejstva. Foto: B. Belingar

Benečije, pevski skupini Slovenji Plajberk z Avstrijske Koroške in Encijan iz Pulja, Muzikanti izpod Vitovske gore, pevski zbor Lipa Šempas in šempaški osnovnošolci.

Naslednji dan sta si članici zadrške Lipe v spremstvu **Mojce Furlan**, predsednice pevskega zbora Lipa Šempas, ogledali Šempas, Sveto goro in Novo Gorico, v zgodnjih popoldanskih urah pa se polni lepih vtisov odpravili proti Zadru.

Andreja Malta Jezeršek

Dvojezično pesniško zbirko **Andreje Malta Jezeršek** Po stezah spominov/Stazama uspomena je s pomočjo sponzorjev izdalo društvo Lipa Zadar. Predstavitve je bila v zadrski mestni knjižnici decembra lani.

Morska idila obarvala tradicionalno slikarsko kolonijo

V prijetnem obmorskem kraju Sv. Filipu in Jakovu pri Zadru so se 19. maja že sedmič zbrali ljubiteljski slikarji od Sežane do Splita. Na tradicionalni likovni koloniji zadrškega društva Lipa so ustvarjali na temo »morska idila«.

»Veseli nas velik odziv, tako dolgoletnih kot tudi novih gostov,« je v dobrodošlici dejala predsednica društva **Darja Jusup**. Letos so prišli **Stanka Novković** in **Adica Dobrič Jelača** iz Slovenskega doma Zagreb, **Ivan Kosmos** in **Lenka Završček** iz Triglava Split, **Majda Lisac** iz Velenja, **Marjan Miklavc** iz Sežane, **Zrinka Majica** iz Sv. Filipa in Jakova ter **Pia Bajlo**, **Majda Radović** in **Marija Ivoš** iz Zadra. Kolonijo je tudi tokrat vodil **Jože Arzenšek**, vodja likovne sekcije Lipe Zadar.

Presenetljiva tehnika zemlje na juti

Svoje stvaritve so umetniki 23. maja pokazali na razstavi v hotelu Alba. Navzoče je pozdravila podpredsednica Lipe **Rafaela Štulin**, predstavnica turistične skupnosti **Renata Batur** pa je pohvalila dolgoletno delovanje na filipjakovskem kulturnem prizorišču. **Jože Arzenšek** je povedal, da so si ustvarjalci sami izbrali motiv in tehniko. Z novo slikarsko tehniko zemlje na juti je presenetil nov udeleženec kolonije **Marjan Miklavc**. V kulturnem programu je članica društva **Andreja Malta Jezeršek** razveselila s pesmijo o morju in hudomušno pesmico o vinjeti, **Marija Ivoš** pa je ganila s čustveno pesmijo o katastrofalnih poplavah v Slavoniji. Prisluhnilo smo še triu Renesta Cobbler String, ki izvaja lastne skladbe v renesančnem slogu in v domačem narečju z otoka Iža. Na koncu je **Adica Dobrič Jelača** zapela slovensko narodno Kje so tiste stezice...

Zares nas veseli, da smo naše stezice od Slovenije do Dalmacije, od mladosti do danes, od srca do srca, povezali v odmevno kulturno doživetje, ob podpori Urada za Slovence po svetu in hrvaškega Sveta za narodne manjšine in pod pokroviteljstvom Turističnega urada Sv. Filipa in Jakova.

Katarina Bezić

»Z večino drugimi udeležencev kolonije se že kar dobro poznamo, zato je bilo druženje sproščeno, prijetno in veselo. Tema letošnje kolonije - morska idila - je bila precej široka, zato se je bilo kar težko odločiti, kaj naslikati. Ker smo morali naslikati po dve sliki, ki ostaneta organizatorju kolonije, je bilo časa kar malo, a smo vsi uspeli pravočasno končati z delom. Bilo nam je lepo, upam da se vidimo drugo leto,« je vtise strnil **Ivan Kosmos**.

Deset likovnih ustvarjalcev z vodjo tradicionalne kolonije Jožetom Arzenškom (desno). Foto: Ana Hraščanec

Za dan kulturne raznolikosti postregli ocvirkovko

Na devetih zadrskih dnevih kulturne raznolikosti 10. maja so se člani Lipe predstavili z dvojezičnim recitalom ter slastnimi slovenskimi in hrvaškimi jedmi.

Stojnica Lipe se je kar šibila od dobrot: čičerikine enolončnice s klobaso (čičvarde), ričeta, gobje rižote, zaseke na črnem kruhu, klobase iz Šempasa, slanih kifeljčkov (klipičev), janeževih upognjencev in ajdovih kolačkov, vina iz Šempasa, Privlake in Poljicter različnih potic, od sirove do rožičeve. Ocvirkovko je spekla **Maja** iz Privlake, pehtranovo potico pa **Tatjana** iz Škabrnje. »Pehtran sem prinesla iz Slovenije in ga posadila v Škabrnji, zdaj lahko pečem tradicionalno slovensko potico,« je povedala Tatjana.

Prireditev je uspela

Kulturno dediščino so poleg slovenske manjšine predstavili tudi Bošnjaki, Črnogorci, Srbi, Makedonci, Italijani, Madžari in Albanci. Zadovoljstvo nad uspelo prireditvijo so izrazili **Veselko Čakić**, predsednik Koordinacije narodnih manjšin Zadsrke županije in podpredsednik Sveta za narodne manjšine RH, zadrski podžupan **Dražen Grgurević** predstavnica Zadsrke županije **Milena Ikić** (dj) 🇺🇳

Slovenska stojnica z bogato izbiro tradicionalnih slovenskih dobrot.
Foto: Andreja Malta

Lovran

Predsednik Snežnika Vasja Simonič pred prvo desetletko društva

Vasja Simonič vodi SKD Snežnik od ustanovitve leta 2005. Rodil se je v Lovranu slovenskim staršem. V Ljubljani je diplomiral elektrotehniko, bil zaposlen v reškem PTT-ju in HEP-u, pred sedmimi meseci se je upokojil.

▪ Kako se spominjate začetkov društva?

Leta 2003 sem v časopisu zasledil razpis za volitve v Svet slovenske narodne manjšine občine Lovran. Ker sem v Lovranu poznal dosti Slovencev in smo se veliko družili, sem jih nekaj poklical, naredili smo listo in šli na volitve. Težava je nastala, ko smo bili izvoljeni in je bil slovenski manjšinski svet ustanovljen kot edini manjšinski svet v občini, občina Lovran pa ni vedela, kaj naj počne z nami, mi pa tudi ne. Ugotovili smo, da ni preveč interesa za delovanje sveta, ker naj bi to bil vpliv na lokalno samoupravo, ljudje so se pa zanimali za druženje in kulturno delovanje. Pozitivno je bilo to, da smo dobili občinski prostor v stavbi vrtca, kjer je razen sveta začelo delovati tudi slovensko kulturno prosvetno društvo Snežnik, ki smo ga formalno ustanovili 19. marca 2005. Žal smo po štirih letih morali zapu-

stiti ta prostor in smo zdaj spet začasno v drugem prostoru, ne vemo pa do kdaj. Društvu smo dali ime Snežnik po slovenskem hribu, ki se vidi iz središča Lovrana.

▪ Ima društvo poleg prostorskih zahtev še kakšne težave?

Največja težava, in z njo se na žalost ne ubada samo naše društvo, so mladi, ki jih takšno delovanje ne zanima. Nekateri pridejo na tečaj slovenščine, potem odidejo na študij in se ne vrnejo več. Zgodba o mladih je zelo zapletena in nihče še ni iznašel recepta, kako jih pridobiti in zadržati. Pa tudi v finančnem pogledu ne shajamo tako kot bi si želeli, denarja za naše programe in aktivnosti je čedalje manj.

▪ Ste se zato pridružili lani ustanovljeni Koordinaciji slovenskih društev v Istri?

Tudi to je bil eden od razlogov, saj imajo druga manjša društva v naši bližini podobne težave kot jih imamo mi. Smisel te koordinacije je, da nekajkrat na leto pripravimo skupne programe, druženja, si na ta način pomagamo med seboj in privarčujemo finančna sredstva.

Vasja Simonič je ponosen, ker SKD Snežnik šteje že 154 članov. Dejavní so v zboru, planinski, balinarski, plesni, kreativni ali foto sekciji, izdajajo časopis Liburnijska priloga. Poteka tudi pouk slovenščine.

▪ Načrti za prihodnost?

Naslednje leto bomo praznovali 10. obletnico delovanja. Ob tej priložnosti želimo pripraviti fotomonografijo o društvu, ki bo priča o delovanju Slovencev v tem kraju.

Agata Klinar Medaković 🇺🇳

Z ministrom Židanom o obstoju obmejnega kmetijstva

Predstavniki SKD Gorski Kotar pod vodstvom predsednika Slavka Malnarja so se 11. aprila v obmejnem Prezidu sešli s slovenskim ministrom za kmetijstvo in okolje mag. Dejanom Židanom. Pogovarjali so se o pogojih kmetovanja in samooskrbe na obmejnem območju.

Pripravo obiska sta usklajevala sekretarja na kmetijskem ministrstvu in vladnem uradu za Slovence v zamejstvu in po svetu, Vladimir Čeligoj in Rudi Merljak. Na srečanje smo povabili tudi direktorja ČZD Kmečki glas Petra Zadelca, predsednika Agroslomaka za Hrvaško Zorana Ožbolta, direktorja KGZS – Zavoda Ljubljana Jožeta Benca in svetovalko na tem zavodu Jasmino Slatnar. Benec je poudaril, da je prav Čeligoj pred leti dal pobudo, da se Kmetijsko-gozdarski zavod Ljubljana in njegova svetovalna služba povežeta s čez mejo živečimi Slovenci, ki se ukvarjajo s kmetijstvom, in jim s strokovnimi nasveti in posvetovanji pomagata pri kateri od kmetijskih dejavnosti, skupaj z območno hrvaško svetovalno službo.

Blagovna znamka Gorski Kotar

V Gorskem Kotarju so pogoji kmetovanja trdi, kmetije pa pridelujejo bolj za svoje potrebe kot za oskrbovanje prebivalstva v zaledju. Svetovanja v zadnjih treh letih je Jasmina Slatnar povzela takole: svetovanja so potekala na področju živinoreje, sadjarstva, ohranjanja starih sort sadja na tem področju, pa o tem, kako sanirati po-

škodovana sadna drevesa po žledu. Sledila so predavanja na področju zelenjadarstva, zeliščarstva, čebelarjenja. Pripravili so obiske pri slovenskih kmetih, skupaj obiskali sejme v Sloveniji (Agra v Gornji Radgoni in sejem v Komendi), si ogledali klavnico v Dobu pri Ljubljani in ekološko drevesnico v Izlakah. Slatnarjeva si želi, da bi skupaj s hrvaško svetovalno službo ohranili doseženo in se še bolj vključevali v programe blagovne znamke Gorski Kotar.

Pomen hrane in samooskrbe

Minister Židan je bil pred prihodom v Prezid gost hrvaškega ministra za okolje Mihaela Zmajlovića. Pogovarjala sta se o položaju nacionalnih in krajinskih parkov, ki ležijo neposredno ob meji. Pohvalil je službo, ki skrbi za povezovalno območje, kjer živi slovenski živelj ob meji z matično državo Slovenijo. Pri tem je izpostavil precejšnje korake, ki so jih naredili s Porabskimi Slovenci, in na drugi strani KGZS, konkretno svetovalno službo, ki implementira aktivnosti. Vlada skrbi za nacionalni prostor in za Slovence, ki živijo v Italiji, Avstriji, na Madžarskem in na Hrvaškem, saj se zaveda, da

je obstoj kmetijstva odvisen od tega, ali od te dejavnosti kmetijsko gospodarstvo pridobiva dovolj sredstev in ima od česa živeti. Glede slovenske kmetijske politike med letoma 2014 in 2020 je povedal, da bo šla v smeri večje proizvodnje hrane in samooskrbe, ohranjanja okolja in povečanja števila delovnih mest v kmetijstvu.

Na družinski kmetiji v Čabru

V Čabru je ministra Židana sprejel župan Kristijan Rajšelj. Sledil je ogled družinske kmetije Pintar, ki jo vodita Anita in Branko Pintar. Kmetija deluje od leta 2006 in temelji na priraji mleka, iz katerega izdelujejo sir in ga povečini prodajajo v lični na novo zgrajeni manjši prodajalni tik ob stanovanjski hiši, nekaj pa ga prodajo tudi na tržnici v Delnicah in v trgovinah. Letos so se prvokrat predstavili na Dobrotah slovenskih kmetij na Ptujju, razmišljajo pa tudi o prodaji v Sloveniji.

Moram tudi poudariti, da je Anita Pintar na Dobrotah slovenskih kmetij na Ptujju, na ocenjevanju sirov in suhega sadja pridobila 3 zlate, srebrno in 2 bronasti medalji.

Slavko Malnar

Sprejem pri županu Čabra Kristjanu Rajšlju (levo). Desno sedijo Rudi Merljak, Vladimir Čeligoj, Zoran Ožbolt, Dejan Židan in Slavko Malnar. Foto: Cvjetko Volf.

S politiko se ne bi smeli ukvarjati strahopetni ljudje

Jadranka Kosor je političarka, ki se je v ključnem trenutku, ko so bili odnosi med Slovenijo in Hrvaško na dnu, odločila, da bo gledala izven ozkih nacionalnih okvirjev. S tedanjim slovenskim premierjem Borutom Pahorjem sta dokazala, da je tudi na naših prostorih kompromis mogoč.

Jadranka Kosor je danes neodvisna poslanka, ki še vedno uživa podporo številnih hrvaških volivcev. Pogovarjali smo se v prostorih Slovenskega doma, kjer nam je že uvodoma razkrila: »Slovenijo in Slovence doživljam kot nekaj svojega. Če bi si želela živeti še kje na svetu, po vsem kar sem počela in doživela, bi bila to zagotovo Slovenija!«

- **Svojo poklicno pot ste začeli kot novinarka. Najprej ste poročali za Večernji list, kasneje ste imeli svojo oddajo na Hrvaškem radiu. Je lažje stati za mikrofonom ali pred njim?**

Ko gre za odločnost in borbenost, se mi zdi, da sem se dobro znašla tako v enem kot drugem poslu.

O Sloveniji

»Če bi si želela živeti še kje na svetu, po vsem kar sem počela in doživela, bi bila to zagotovo Slovenija!«

- **Kot deklica ste govorili, da boste nekoč kraljica. To vam ravno ni uspelo, ste pa postali premierka.**

Res je. Ko so me kot majhno deklico spraševali, kaj bi želela biti, ko odrastem, sem vedno odgovarjala kraljica. Tako sem se tudi oblačila. Uničila sem mamino svileno spalno srajco, za kar sem bila tudi tepena.

- **Premierka ste postali po odstopu premierja Iva Sanaderja. Tudi slovenska premierka Alenka Bratušek je na ta položaj prišla, lahko bi dejali, bolj po naključju. Zdi se, da ženske pri nas vodilne politične položaje dobijo šele, ko se moški vdajo.**

Ne bi rekla, da te položaje dobimo, temveč da smo dovolj pogumne, da jih sprejmemo. S politiko se ne bi smeli ukvarjati strahopetni ljudje, temveč tisti, ki v vsakem trenutku svoj interes podredijo interesu države. Sanaderja nisem nasledila in na premierski položaj tudi nisem bila postavljena. Morala sem zbrati podpise večine

saborskih poslancev, z njimi oditi k predsedniku države **Stjepanu Mesiću**, ki mi je dodelil mandat za sestavo vlade, nato pa v saboru za svoj program in predlagano ministrsko ekipo zbrati dovolj glasov za prevzem premierskega položaja. Glede kolegice Bratušek pa naj povem, da sem jo podprla na twitterju, ker gre skozi nekaj, kar je značilno samo za usode žensk v politiki. Ženskam je vsaj dvakrat težje dokazati, da so resne, pogumne in pametne. Javnost jih pogosto ocenjuje samo skozi njihov videz. Na tone papirja je bilo denimo porabljenih za pisanje o mojih broškah.

- **Slavenka Drakulić je v neki kolumni zapisala da »v politiki ni simpatij niti ljubezni, ni osebnih odnosov niti čustev, ker prevlada le igra moči«. Se strinjate?**

V glavnem se strinjam, z majhnimi izjemami. Ena od teh je odnos s sedanjim predsednikom Slovenije Borutom Pahorjem. Še vedno verjamem, da je med politiki mogoče imeti normalne človeške odnose, četudi to dokazujem z le enim primerom.

- **Uspela sta ustvariti odnos zaupanja. In to kljub vsemu, kar naju je spremljalo. Mediji so najina srečanja od samega začetka estradizirali. Vendar sva postala resna pogajalca in se začela medsebojno ceniti in spoštovati. Najin odnos je obstal kot odnos dveh prijateljev. Najino sodelovanje se je začelo v odnosih skrajnega nezaupanja med državama. Spomnite se, odnosi so bili takrat skoraj sovražni.**

- **Ali so torej prijateljski odnosi med dvema politikoma pomembni za rešitev političnih težav?**

Pomembno je zaupanje. Zaupaš pa lahko le prijatelju. Prvo srečanje s predsednikom Pahorjem je bilo res usodno. Navzven je bilo morda videti idilično, ko pa so se vrata zaprla, sva se mrko gledala in bila precej trda pogajalca. Ne morete se pogajati tako, da dosežete prav vse, kar ste si začrtali. Ko sva to ozavestila, je vsak nase prevzel breme, da v svoji stranki, v svojem

parlamentu, pred svojim predsednikom države pojasni, da boljše rešitve ni. Vsi so me napadli, opozicija, krogi blizu cerkvi, tudi zdajšnji predsednik vlade **Zoran Milanović**. Podobno je bilo v Sloveniji, če se dobro spomnim. Tega obdobja se spominjam kot izredno stresnega, vendar hkrati kot obdobja enega svojih največjih dosežkov.

O premierski izkušnji

»Ko sem sestavljala vlado, bi morala za ministre predlagati povsem nove ljudi. Vendar jih nisem. Samo to bi danes spremenila, če bi imela priložnost«

- **Pišete knjigo. O čem?**

Želim si opisati dve leti in pol premierskega mandata in takratne dogodke v moji nekdanji stranki. Kot nekakšen učbenik za mlade politike. Da se na moji izkušnji česa naučijo. Ko sem od predsednika Mesića dobila mandat za sestavo vlade, bi morala za ministre predlagati povsem nove ljudi. Vendar jih nisem. Samo to bi danes spremenila, če bi imela priložnost. Vse ostalo bi naredila enako.

Tanja Borčić Bernard

Odštevanje do predčasnih parlamentarnih volitev

V nedeljo, 13. julija, sredi vročega poletja, se bodo v Sloveniji spet odprla volišča. Na vrsti bodo že druge predčasne parlamentarne volitve v treh letih. Za vstop v 90-članski državni zbor se potegujejo tudi nove stranke in novi obrazi.

Tokratne volitve bodo na levi najbolj zaznamovali razdrobljenost, nove stranke in novi obrazi, na desnici pa pravomočna obsodba njenega neformalnega liderja, predsednika SDS in nekdanjega premiera, **Janeza Janše**.

Ta je 21. junija začel prestatati dveletno zaporno kazen zaradi kaznivih dejanj podkupovanja ob nakupu finskih osemkolesnih oklepnikov Patria.

Skrhana koalicija in razpadla vladna stranka

Slovenija je proti novim predčasnim volitvam začela drveti konec aprila, ko sta na kongresu najmočnejše vladne stranke PS moči pomerila premierka **Alenka Bratušek** in strankin predsednik, ljubljanski župan in nesojen mandatar **Zoran Jankovič**. Bratuškovi naskok na položaj predsednice stranke ni uspel, zato je sporočila, da brez trdne podpore v ozadju ne more več opravljati premierske dolžnosti. Po njenem odstopu in padcu vlade poslancem ni uspelo najti kandidata za sestavo nove vlade, zato je predsednik države **Borut Pahor** razpisal volitve. Revolt zaradi poletnega da-

Alenka Bratušek
Foto: STA

Miro Cerar
Foto: STA

Zoran Jankovič
Foto: STA

tuma je presekalo ustavno sodišče, ki je potrdilo, da glede na predpisane roke, druge možnosti sploh ni.

Drobljenje na levem političnem polu

Konec maja je premierka ustanovila novo stranko - Zavezništvo Alenke Bratušek. Junija je nastala še ena nova stranka - Stranka Mira Cerarja. Ustanovil jo je pravnik in politični novinec, sicer sin olimpijca **Mira Cerarja** in pokojne tožilke in ministrice Zdenke Cerar. V stranko se je preoblikovala tudi lista Verjamem **Igorja Šoltesa**, ki ji je veliki met uspel že na evropskih volitvah. Slab izid na teh volitvah pa je odnesel predsednika SD **Igorja Lukšiča** (nasledil ga je **Dejan Židan**) in predsednika LD **Gregorja Viranta** (nasledil ga je **Bojan Starman**). (jpt)

Na evropskih volitvah v Sloveniji in na Hrvaškem zmaga desnih strank

Slovenski volivci so na volitvah v evropski parlament 25. maja največ glasov namenili Slovenski demokratični stranki Janeza Janše, na Hrvaškem pa je zmagala koalicija na čelu s HDZ.

Evropski parlament šteje 751 članov, za vsako od 28 članic Evropske unije je v njem rezerviranih natančno določeno število sedežev - v skladu z velikostjo države. Slovenija ima tako osem evropskih poslancev, Hrvaška pa enajst.

Razporeditev politične moči

Na Hrvaškem se je za vstop v parlament potegovalo 25 list, uspelo pa je le trem: koalicija strank s HDZ na čelu je dobila 41 odstotkov glasov, levosredinska vladna koalicija je zbrala 30 odstotkov glasov, lista ORaH pa 9 odstotkov glasov. V Sloveniji je med 16 listami uspelo petim: SDS je dobila 25 odstotkov glasov, skupna lista NSi in SLS 16 odstotkov, Verjamem 10 odstotkov, DeSUS in SD pa po 8 odstotkov glasov.

Udeležba v obeh državah je bila skromna, na Hrvaškem 25-odstotna, v Sloveniji 24-odstotna. To je močno pod evropskim povprečjem: na ravni EU se je volitev udeležilo 43 odstotkov upravičencev.

Podoba evropskega parlamenta

Evropski državljani so večinsko izvolili poslance, ki se povezujejo v Evropsko ljudsko stranko (EPP, 213 od skupno 751 sedežev), socialdemokrate (S&D, 190 sedežev), liberalce (ALDE, 64 sedežev) in Zelene (53 sedežev). Ostale sedeže so si razdelili zmerni in skrajni evroskeptiki, levičarji in za zdaj nepovezani poslanci. (jpt)

EU parlament v Bruslju.

Izvoljeni poslanci v evropski parlament

Hrvaška

Ruža Tomašić
Andrej Plenković
Marijana Petir
Dubravka Šuica
Ivana Maletić

Davor Ivo Stier
Tonino Picula
Neven Mimica
Biljana Borzan
Jozo Radoš
Mirela Holy

Slovenija

Patricija Šulin
Milan Zver
Romana Tomc
Tanja Fajon
Igor Šoltes

Ivo Vajgl
Franc Bogovič
Lojze Peterle

Kaj je novega v slovensko-hrvaški odnosih?

Začelo se je zadnje dejanje meddržavnega mejnega spora

Slovenija in Hrvaška sta 2. junija v Haagu začeli ustni del arbitraže o meji. Zastopniki držav so svoje argumente v ustni obravnavi pred petčlanskim arbitražnim sodiščem predstavljali vsaka po štiri dni. Razsodbe sodišča ni pričakovati pred letom 2015.

Naloga arbitražnega sodišča je v skladu s pravili mednarodnega prava določiti potek morske in kopenske meje med Slovenijo in Hrvaško, v skladu z mednarodnim pravom, pravičnostjo in načeli dobrososedskih odnosov pa še stik Slovenije z odprtim morjem in režime za uporabo relevantnih morskih območij. (jpt)

Haag, 16. junij 2014, ob koncu predstavitve argumentov obeh držav, v prvi vrsti z leve stojijo sodniki arbitražnega sodišča ter zastopnice Slovenije in Hrvaške: Jernej Sekolec, Bruno Simma, Maja Seršič, Simona Drenik, Gilbert Guillaume, Mirjam Škrk, Andreja Metelko - Zgombić, Vaughan Lowe, Budislav Vukas. Foto: Stalno arbitražno sodišče v Haagu

Koraki do arbitražne določitve meje

2009

Po slovenski blokadi hrvaških pogajanj z EU zaradi prejudiciranja poteka meje evropski komisar za širitev **Olli Rehn** predlaga, da bi vprašanje meje reševalo petčlansko arbitražno sodišče. Tedanja premiera Slovenije in Hrvaške **Borut Pahor** in **Jadranka Kosor** se v Ljubljani dogovorita o nadaljevanju pogajanj, 4. novembra pa v Stockholmu podpišeta arbitražni sporazum. Hrvaški sabor ga istega leta ratificira.

2010

Sporazum ratificira tudi slovenski državni

zbor, ob obstrukciji SDS, SLS in SNS. Razpisan je referendumu, na katerem sporazum potrdijo še slovenski volivci z 51,5 odstotka glasov.

Hrvaška vlada za zastopnici Hrvaške pred arbitražnim sodiščem imenuje **Majo Seršič** in **Andrejo Zgombić Metelko**. Slovenska vlada za zastopanje izbere odvetniško ekipo pod vodstvom Francoza **Allaina Pelleta**.

2011

Slovenska vlada za agentki Slovenije pred arbitražnim sodiščem imenuje **Mirjam Škrk** in **Simono Drenik**, za slovenskega

člana sodišča pa **Jerneja Sekolca**. Hrvaška v odvetniško ekipo vključi londonsko pravno pisarno Matrix, za hrvaškega člana arbitražnega sodišča pa imenuje **Budislava Vukasa**.

2012

Predsednik sodišča postane Francoz **Gilbert Guillaume**, preostala člana pa Nemec **Bruno Simma** in Britanec **Vaughan Lowe**.

2013

Slovenija in Hrvaška arbitražnemu sodišču izročita vsaka svoj memorandum s svojimi zahtevami in argumentacijo.

Jezikovna brzjavka: Od igrive aplikacije do spletnega sklanjanja

Od maja je na voljo poučna spletna igra, ki na zabaven in sodoben način omogoča utrjevanje in nadgrajevanje znanja slovensščine. Na spletnem naslovu <http://www.igra-besed.si/> se lahko preizkusite v poznavanju besednih zvez, sestavljenih iz pridevnika in samostalnika.

Manj znano o prvi slovenski slovnici

Ali ste vedeli, da je bila prva slovenska slovnica napisana v nemškem jeziku? Njen polni naslov je »Kraynska grammatika, das ist: Die kraynerische Grammatik, oder Kunst die kraynerische Sprache regelrichtig zu reden, und zu schreiben«, napisal pa jo je avguštinski menih Marko Pohlen leta 1768.

Kaj je prav: z otroci ali z otroki?

Kar nekaj samostalnikov je, ki Slovencem delajo sive lase pri sklanjanju. Med deset najtežavnejših uvrščajo samostalnike, ki označu-

jejo človeške organe (pljuča, možgani), sorodstvene vezi (mati, hči, otrok), nekatere množinske samostalnike (drva, tla), a tudi besede gospa, pes in dan. Kot pomoč pri sklanjanju svetujemo uporabo spletnega pripomočka <http://besana.amebis.si/pregibanje/>. Za prvo pomoč ponujamo pravilno sklanjatev besede otrok.

sklon	pomožno vprašanje	ednina	dvojina	množina
imenovalnik	Kdo ali kaj?	otrok	otroka	otroci
rodilnik	Koga ali česa?	otroka	otrok	otrok
dajalnik	Komu ali čemu?	otroku	otrokoma	otrokom
tožilnik	Koga ali kaj?	otroka	otroka	otroke
mestnik	O kom ali čem?	(o) otroku	(o) otrocih	(o) otrocih
orodnik	S kom ali čem?	(z) otrokom	(z) otrokoma	(z) otroki

Glasbeniki so igrali tekoče, a niso bili prav nič tečni

Ko prebiramo Novi odmev, smo vedno znova hvaležni avtorjem, ki so tako lepo in natančno opisali dogodke in zanimivosti iz naših logov ter jih tako ohranili za vedno. In to jim prepričljivo uspe v slovenščini, v kateri se jih večina nikoli ni učila pisati. Prav zato pa so njihova neobdelana besedila prava zakladnica lažnih prijateljev.

Že v prejšnjih številkah Novega odmeva smo pojasnili, od kod izvirajo jezikovne zadrege slovenskih govorcev na Hrvaškem: iz besedišča, ki nastopa v obeh jezikih, a v enem nosi en pomen, v drugem pa čisto drugačnega. Težava je, ko neko besedo pozna tako slovenski kot hrvaški jezik, uporablja pa se v različnih kontekstih. Tem pravimo lažni prijatelji.

Zavzet domačin je bil odličen gostitelj

Takole je pisalo v enem od prispevkov za Novi odmev, preden je prišel v redaktoričine roke: »Zaradi zavzetosti domačina, smo obisk odpovedali.« V tako kratek stavek sta se prikradla kar dva lažna prijatelja! Popolnoma jasno je, da sestanka ni pripravljala nekdo, ki je doma v določenem kraju, kar v slovenščini pomeni beseda **domačin**, prav tako te osebe ni krasila čudovita človeška lastnost - **zavzetost**, ki jo Slovar slovenskega knjižnega jezika opisuje kot »veliko

stopnjo duševne pripravljenosti, volje, zanimanja za ukvarjanje s čim, uresničitev česa«. Avtor je hotel reči samo to, da je srečanje odpadlo, ker je bil **gostitelj** (kdor koga gosti) **zaseden**, ker je očitno imel druge obveznosti in torej ni bil prost. Pozor: ko v slovenščini rečemo, da je nekdo **prost**, hočemo reči, da je brez drugih obveznosti in da sam razpolaga s svojim časom, nikakor pa ne, da je grob ali prostaški, kot to besedo razume hrvaški govorec.

Tekoči ritmi in tečni ljudje

V zapis o nekem glasbenem nastopu se je avtorju prispevka za Novi odmev zapisalo, da je skladatelj različne glasbene žanre povezal »v tečno celino«. Zahrbten lažni prijatelj se skriva v besedi **tečen**. Medtem ko glagol **teči** v slovenščini in hrvaščini pomeni isto (človek teče, voda teče, beseda teče), pa ima pridevnik **tečen** v obeh jezikih čisto različen pomen. V hrvaščini opisuje značilnost tekočega,

v slovenščini pa predvsem zoprno lastnost tistega, »ki z neprimernim vedenjem povzroča komu neprijetnosti, slabo voljo« ali »ki si z vztrajnimi, nepopustljivimi zahtevami prizadeva za kaj«. Zato pogosto pravimo, da je nekdo tečen kot podrepna muha. Če se pošalimo, lahko zapišemo, da je tečnost običajno tudi prirojena lastnost redaktorjev in lektorjev. Zato pozor: kar teče, je v slovenščini **tekoče** in ne tečno! (jpt)

Pozor, lažni prijatelji!

tečen (sl.) = siten, nadležen, vztrajen
tečan (hr.) = tekoč

prost (sl.) = brez obveznosti
prost (hr.) = grob, neolikan, prostaški

domačin (sl.) = kdor je doma v določenem kraju
domaćin (hr.) = gostitelj

zavzetost (sl.) = prizadevno zanimanje za uresničitev česa
zauzetost (hr.) = zasedenost

Nelektorirano

Kratki spisi učencev slovenščine v Slovenskem domu

Nekaj udeležencev pouka slovenščine v Slovenskem domu je za objavo v Novem odmevu poslalo svoje kratke sestavke, ki kažejo, kaj vse so se naučili pod budnim profesorskim očesom Marje Crnković. Prispevke objavljamo takšne, kot smo jih prejeli, brez lektorskih posegov. Učencem iskreno čestitamo za znanje in pogum ter se priporočamo za nadaljnje sodelovanje!

Vse se spremeni.

A sekunda o kateri želim razmisliti že pripada preteklosti.

Vse se spremeni, vendar spet vse prekriva neka čudna pozaba.

Ne spomnim se več kaj sem delal pred enim tednom.

Ne vem kaj je bilo na dnevniku pred enim mesecem.

Ne vem zakaj mislim to kar mislim, ni zakaj delam to kar delam.

Bojim se da ne bi ostal takšen kot sem bil prej, da me čas ne prehiti, ker vem da je najbolj pomembna sprememba tista ki se zgodi v meni.

Nik Pleše

Slovenščina, slovenščina

Z letih, ki ih že imam, odločila sem se da začnem s učenjem slovenskega jezika. V učni grupi, se dobro razumemo, in

nadopolnujemo se. Ko na vprašanja naše učiteljice, znamo odgovor, ali pa slučajno zadenemo pravilni odgovor, se veselimo kot otroci. Pozabimo na leta, v prvem razredu smo in komaj čakamo da se po končani uri, spet vidimo za teden dni.

Dobimo mi tudi domačo nalogo za narediti, ki jo potem beremo na začetku nove šolske ure, in pogovorimo se o tekstu, popravimo napake ki ih „slučajno“ naredimo in gremo naprej. Ne samo da učimo o jeziku, ampak tudi beremo tekste iz katerih učimo o manj znanih detajli o lepi deželi Sloveniji.

Miroslava-Maria Bahun

Sudar in Matej Meštrović zažigala v zagrebški Komediji

Gledališče Komedija se je 5. maja gibalo v ritmu Sudar Percussiona in Mateja Meštrovića, ki delujeta pod okriljem Slovenskega doma: premieri dokumentarca o njunem sodelovanju in predstavitvi zgoščenke Eat Suit je sledil vroč koncert.

Dokumentarni film *Sudar* v dvorcu v režiji **Arsena Oremovića** spremlja snemanje zgoščenke tolkalnega ansambla Sudar Percussion v dvorcu Sv. Križ Začretje. Od vnosa klavirja in tolkal v dvorec, prek vmesnih epizod, ko so glasbeniki ostali brez elektrike in jih je tresel mraz, do zaključnega koncerta. Vzporedno kamera pripoveduje tudi zanimivo življenjsko zgodbo lastnice dvorca **Mirne Flögel** in zgodovino zgradbe.

Hranljiva zgoščenka z neverjetno glasbeno energijo

Po projekciji dokumentarnega filma so fantje zažgali Komedijo s šestimi skladbami z zgoščenke *Eat Suite*: Paprikash, Barbecue, Paprenjak, Sarma, Musaki in Baklava's dance. Pihalni kvintet **Simply brass** in tolkalec **Gregor Hrovat** sta se jim pridružila pri izvedbi *Musake*. Meštrovićeve skladbe vse mogoče glasbene žanre združijo in povežejo v tekočo celoto, glasbeniki pa jih na koncertih izvedejo z enkratno in neverjetno energije, ki se vedno

Koncerte in novice lahko spremljate na Sudarjevi spletni strani www.sudarpercussion.com.

Matej Meštrović in Sudarjevi tolkalci: Goran Gorše, Luka Pešotić, Josip Blašković, Filip Merčep, Nicolas Sinković (z leve) v zagrebški Komediji. Foto: M.N.

prenese na občinstvo. Obiskovalci v glasbenih ritmih sodelujejo s *šejkerji* in tako postanejo del skupne pozitivne energije.

Vrhunski glasbeni projekt zaokrožijo slovenski ritmi

Celoten projekt je zastavljen na zelo visoki ravni, tudi za svetovne razmere: snemanje v akustičnem dvorcu, brez umetnih efektov, mastering zgoščenke v znanem Abbey Road studiu v Londonu in izvirno oblikovan ovitek. Zgoščenka je zasnovana na temo hrane, zato je takšen tudi njen ovitek: velika pločevinka. Zadnja skladba Tolkal-

na simfonietta, ki jo je Matej Meštrović napisal v zahvalo zlatemu sponzorju, zagrebškemu Slovenskemu domu, je sestavljena iz znanih slovenskih ljudskih pesmi v avtorjevem stilu nepravilnih taktov.

Irena Šonc

CD v pločevinki. Foto: M.N.

Seder večerja

Štirinajstega aprila sem bila povabljena na Seder večerjo v Judovsko občino. Praznik Pesah oziroma judovska Velika noč je znana tudi v krščanskem okolju, saj je Zadnja večerja pravzaprav judovska pashalna večerja. Praznik se proslavlja marca ali aprila v

Anđelka Vincek, prof. Marja Crnković, Miroslava-Maria Bahun, Ana Štajcer, Nik Pleše (z leve). Foto: Božena Pavlič

spomin na izhod Judov iz egipčanskega sužanjstva. V tem času je prepovedano uživanje kvašenega kruha, kar simbolizira stisko in pomankanje med othodom iz Egipta. Prepoved velja za vse kraje, čase in generacije Judov. Prva dva dneva sta namenjena pashalnim večerjam, ki protekata po strogo ustaljenem obredu: posvečenje vina, in nekvašenega kruha, blagoslovi i branje Hagade.

Anđelka Vincek

Zgodilo se je

Pred ednim tednom so bili Velikonočni prazniki. Barvali smo pirhe in jedli šunko in potico.

Pred dvema urama sva bila v gostilni. Jedla sva pizzo z omakom, sirom, slanino, čebulo in gobami in špageti z gorgonzolo in solato.

Pred štirimi tedni smo vozili kolo. Bilo je sončno vreme in smo kolesarili ob reki Savi. Nepričakovano se pooblačilo in je začelo deževati. Morali smo hitro voziti in smo bili mokri do kože.

Ana Štajcer

Poklon Stanku Vrazu v Zagrebu

S polaganjem venca na spominsko ploščo Stanka Vraza v Zagrebu smo se 4. junija poklonili spominu na tega velikega pesnika, ki je sam sebe imenoval Slovenec – Hrvat in se je vpisal v zgodovino tako slovenske kot hrvaške književnosti.

Na Stanka Vraza (Cerovec, 30. 6. 1810–Zagreb, 20. 5. 1851) smo se spomnili v okviru programa Kultura v stiku, ki ga pripravlja Svet slovenske nacionalne manjšine Mesta Zagreba. Na spominsko ploščo je predsednik sveta **Darko Šonc** položil venec, **Ivica Kunej** pa je recitiral nekaj Vrazovih pesmi.

Darko Šonc polaga venec na Vrazovo spominsko ploščo. Foto: akm

Člani zagrebškega manjšinskega sveta z Brankom Hećimovićem (peti z desne) pred stavbo HAZU-ja. Foto: akm

Vraz je umrl v današnji Opatički ulici v Zagrebu. Spominska plošča je na zgradbi Hrvaške akademije znanosti in umetnosti (HAZU). Tam nas je pričakal naš stari znanec **Branko Hećimović**, vodja HAZU-jevega odseka za zgodovino hrvaškega gledališča. Potem ko smo se poklonili spominu na Vraza, smo se pod Hećimovićevim vodstvom sprehodili po notranjosti zgradbe in

v prekrasni Ilirski dvoran prisluhnili zanimivi pripovedi o njeni zgodovini. Obisk smo nadaljevali v arhivskem delu zgradbe, kjer smo videli slike Ljuba Babića, ki je med drugim ustvarjal gledališko dekoracijo, ter doprsni kip velikega dramskega igralca in režiserja ter pomembnega nekdanjega člana Slovenskega doma Hinka Nučiča.

Miroslava-Maria Bahun

Kronika kulturnega sodelovanja

Vznemirljivo pomladno dogajanje na slovenskih in hrvaških gledaliških odrih

Spomladanske mesece leta 2014 je zaznamovalo živahno sodelovanje slovenskih in hrvaških umetnikov, zlasti na gledaliških in glasbenih odrih. Za nas je posebej vesela novica iz Novega mesta o pobratenju dveh knjižnic z obeh strani meje.

Pobrateni knjižnici

Knjižnica Mirana Jarca iz Novega mesta in Mestna knjižnica Ivana Gorana Kovačiča iz Karlovca sta 27. maja svoje dolgoletno sodelovanje potrdili s podpisom sporazuma o pobratenju. Karlovška knjižnica hrani približno 6500 knjižnih enot v slovenskem jeziku in deluje kot osrednja knjižnica za Slovence na Hrvaškem, novomeška pa z njo pri izvajanju omenjene dejavnosti uspešno sodeluje od leta 1993.

Ob robu slovesnega dogodka so v novomeški knjižnici predstavili grafično-pesniško mapo Utkani u šaru čekanja hrvaškega akademskega slikarja Daniela Butale in hrvaškega pesnika Aleksandra Kajfeža.

Gledališko gostovanje v Zagrebu

13. aprila je v HNK v Zagrebu uspešno gostoval SNG Maribor z dramo o erotičnih intrigah Choderlosa de Laclosa in Christopherja Hamptona Nevarna razmerja v režiji Aleksandra Popovskega. Igrali so Nataša Matjašec Rošker, Ksenija Mišič, Barbara Ribnikar, Branko Jordan, Milada Kalezić, Eva Kraš, Maša Žilavec in Matevž Biber.

Drama SNG Maribor Nevarna razmerja

Odmevne likovne razstave

Od 5. do 9. maja se je v Galeriji Greta v Zagrebu predstavil slovenski sodobni slikar Andrej Brumen Čop z razstavo Slepe miši.

Od 16. maja do 3. septembra je v Tifološkem muzeju Zagreb odprta razstava z naslovom Labirint večdimenzional-

nega prostora, ki jo je ustvaril konceptualni umetnik **Marko Pogačnik**. Slovenski veleposlanik Vojko Volk se je 29. maja udeležil odprtja razstave **Harumi Sonoyame** v soorganizaciji slovenskega umetnika **Leona Zakrajška**.

Koncerti organista, šansonjerke, violinista...

18. maja je v Zagrebški katedrali uspešno nastopil mlad organist **Jure Smrekar** (rojen leta 1989 v Ljubljani); izvedel je dela F. Dugana, J. S. Bacha, C. Francka in J. Alaina.

21. maja 2014 je v Vip Clubu Zagreb v okviru festivala strpnosti potekal koncert **Vite Mavrič & Akord Quarteta**. Vita Mavrič je znana slovenska šansonjerka in kantavtorica. Njen novi projekt je zbirka veselih in melanholičnih judovskih klezmer šansonov, ki so imeli pomembno vlogo v razvoju evropske glasbene umetnosti.

27. maja so uspešno glasbeno sezono v Hrvaškem glasbenem zavodu sklenili Zagrebški solisti, ki se jim je kot gost pridružil slovenski violinist **Janez Podlessek**. Koncert je navdušil občinstvo.

Vita Mavrič & Akord Quartet

Slovita opera v Ljubljani pod hrvaško režijsko taktirko

V SNG Opera in balet Ljubljana je bila 22. maja premera opere *Seviljski brivec* Gioacchina Rossinija. Režijo enega najpogostejše izvajanih del v operni literaturi je podpisal **Krešimir Dolencić**, ki je Seviljskega brivca pred nekaj leti režiral v zagrebškem HNK. Grofa Almavivo v ljubljanski uprizoritvi poje tenorist **Dejan Maksimilijan Vrbančič**, ki je to vlogo nosil tudi v Zagrebu. Dirigentska taktirka je bila v rokah **Lorisa Voltolinija**.

Hrvaška režiserka v Novi Gorici

Na velikem odru SNG Nova Gorica je bila 20. maja premiera predstave španskega dramatika Lopeja de Vege z naslovom *Norci iz Valencije*. Komedijo o prekipevajočih strasteh, ki jo bodo na slovenskih gledaliških odrih uprizorili prvič, je režirala priznana hrvaška režiserka **Nenni Delmestre**. Scenografijo in kostume je ustvarila Venezuelka **Lina Vengoechea**, ki je letos prejela nagrado HNK Split za ustvarjalne dosežke v zadnjih dveh gledaliških sezonah.

Nenni Delmestre

15. obmejni Forum Tomizza

Letos mineva 15 let od smrti pisatelja Fulvia Tomizze, čigar življenje se je v veliki meri odvijalo med rodno Materado v hrvaški Istri, Koprom in Trstom. Tema letošnjega Foruma Tomizza, ki se je začel 19. maja v Kopru, je hoja po rampi. Na mednarodni literarni natečaj Lapis Histriae na temo letošnjega foruma je prispelo 173 kratkih zgodb avtorjev iz Hrvaške, Slovenije, Srbije, Bosne in Hercegovine, Črne gore, Italije, Madžarske, Španije in Nemčije.

Na Reki nagrajena slovenska predstava

Strokovna žirija 21. mednarodnega festivala malih odrov na Reki je 9. maja avtorskemu projektu **Nataše Matjašec Rošker, Branka Jordana in Davorja Herge** do tu sega gozd podelila nagrado Veljko Maričić za najboljšo predstavo v celoti. Ekipa predstave je prejela še nagrado Dorian Sokolić za najboljšo scenografijo, **Tomaž Bezjak** pa je osvojil nagrado Veljko Maričić za najboljšo oblikovanje svetlobe.

Na festivalu satire tudi slovenski predstavi

Na letošnjih Dnevih satire Fadil Hadžić v Zagrebu je občinstvo 11. junija videlo

predstavo ljubljanske Drame Boris, Milena, Radko režiserja **Dušana Jovanovića**, 14. junija pa še igro *Mrtvec pride po ljubico* v režiji **Jerneja Lorencija**, ki je koprodukcija Prešernovega gledališča Kranj in Mestnega gledališča Ptuj.

Boris Cavazza, Milena Zupančič, Radko Polič

Animafest z močno slovensko udeležbo

Na 24. mednarodnem festivalu animiranega filma Animafest Zagreb so med 3. in 8. junijem predvajali približno 400 kratkih animiranih filmov, med njimi sedem slovenskih. Režiserka **Špela Čadež** se je predstavila s filmi *Boles*, *Libeskrank*, *Zasukanec* in *Zadnja minuta*. V programe so se uvrstili tudi filmi *Maček Muri* režiserja **Borisa Dolenca**, *Koyaa - Roža* avtorja **Kolja Saksida** in *Eko Binz* **Iztoka H. Šuca**.

Kulturne dogodke spremljala Vasiljka Tovaržla in jpt

Predstavitev slovenske književnice Maje Gal Štromar

Na literarnem večeru v zagrebškem Društvu hrvaških književnikov se je 15. maja predstavila slovenska pisateljica, pesnica in dramska igralka Maja Gal Štromar. Premierno smo slišati odlomek iz njenega najnovejšega romana Potaknjenci

ZMajo Gal Štromar se je pogovarjala **Ivana Latković**. V hrvaščino bo kmalu prevedeno prozno delo Misli name, ko ti je lepo, za katerega vsestranska umetnica pravi, da je nekaj posebnega, saj gre za intimno pripoved, ki je nastala po smrti njenega očeta. »To delo nima ne strukture ne začetka ne konca,« je dejala. Odlomek iz Potaknjencev je posebej za to priložnost prevedla **Anita Peti Stantić**. Obiskovalce se je posebej dotaknilo umetnično čustveno recitiranje ob glasbeni spremljavi.

Literarni večer so med drugim obiskali namestnik zagrebškega manjšinskega sveta **Franc Strašek**, predsednik Društva hrvaških književnikov **Božidar Petrač**, predstavnik zagrebške manjšinske koordinacije **Raško Ivanov** in tudi pripadniki drugih narodnih manjšin. Dogodek sta pripravila zagrebški

manjšinski svet in zagrebška manjšinska koordinacija v okviru projekta predstavljanja književnosti narodnih manjšin.

Agata Klinar Medaković

Maja Gal Štromar v Društvu hrvaških književnikov. Foto: akm

Obilje del za odrasle in otroke

Maja Gal Štromar v zadnjem času piše radijske igre (Ljubezen v času kolerabe, Alma Ajka, Alkimija srca, Father d.o.o. – družba z omejeno odgovornostjo, Vademekum srčnosti, Ana.Tomi.ja, Časoplov, Bonton – za vse priložnosti sladek bombon). Ustvarila je več otroških gledaliških besedil, med njimi Črkolandija, Ločujem - planet rešujem!, Kako je Nejc prevzgojil babico in Cifromanija. Pred izidom so pravljica za otroke Kako se je Hladilnik Gorečnik zaljubil v Pečico Jožico ter romana Ženska drugje in Sedem tisoč gramov do sreče. Sicer Koprčanka, živi v Ljubljani in deluje kot svobodna umetnica. (www.majagalstromar.si)

Recenzija

Knjiga ki odstira skrivnosti in je vredna največje pozornosti obeh narodov

Polona Jurinić, Slovenske boje u Hrvatskoj likovnoj umetnosti - Slovenske barve v hrvaški likovni umetnost, Zagreb, 2012

Knjigo v dvojezični izdaji sem imel priložnost prebrati kmalu po izidu oziroma predstavitvi v Ljubljani. Avtorica Polona Jurinić je z večletnim raziskovalnim delom resnično posegla v polje umetnosti, ki že stoletja združuje sosednja naroda.

Presenečenje je vsaj z moje strani toliko večje, ker gre za knjigo, ki je nastala pod okriljem Kulturno prosvetnega društva Slovenski dom v Zagrebu in ne velikih državnih institucij. Iz življenjepisa Polone Jurinić izvemo, da jo je napisala zaradi velike likovne senzibilnosti in ljubezni do slovenskega naroda in ne zaradi poklicne študijske naloge. Svojo poklicno pot je namreč prehodila znotraj arhitekturnih projektov in ni umetnostna zgodovinarica.

Izjemno pomembno za Slovence živeče v sosednji Hrvaški, še posebej

v Zagrebu, je delovanje Kulturno prosvetnega društva Slovenski dom v Zagrebu. Polona Jurinić je kot članica društva zelo vpeta v izdajanje njihovega časopisa Novi odmev, kjer je vse od njegovega nastanka leta 1996 avtorica številnih prispevkov s področja kulture. Iz naštetega moremo povzeti osnovno dejstvo, da je knjiga suvereno odstrla bogato zgodovino kulturnega delovanja Slovencev na Hrvaškem, ki je bilo do te knjige spremljano bolj ali manj samo po fragmentih, in ne kot sedaj, ko je pred nami izjemno izčiščen avtorski pregled.

Prelomna vloga zagrebške likovne akademije

Knjiga kronološko sega v 15. stoletje in se konča v 20. stoletju. Likovna umetnost Slovencev doseže višek v začetku 19. stoletja, ko se programsko povežejo impresionisti. Ravno takrat,

Knjiga je suvereno odstrla bogato zgodovino kulturnega delovanja Slovencev na Hrvaškem, ki je bilo do te knjige spremljano bolj ali manj samo po fragmentih.

Zakaj bi brali slovenske moderniste - Cankarja, Murna, Ketteja in Župančiča?

Knjižnica Slovenskega doma skriva pravo bogastvo literarnih del. Večer slovenske lirike z Ivico Kunejem me je spodbudil, da vam v branje predlagam dela četverice zlatih predstavnikov slovenske moderne. Pohitite po svojo dozo lirike!

Moderna je kot gibanje trajala kratek čas: od konca 19. stoletja do prve svetovne vojne, prav toliko kot življenja Ivana Cankarja, Dragotina Ketteja, in Josipa Murna Aleksandrova; med četverico vodilnih slovenskih modernistov je zre-

la leta dočakal le Oton Župančič. Kljub temu, da jih je večina umrla zelo mladih, so veliko napisali in njihova dela uvrščamo med najpomembnejše stvaritve slovenske književnosti. Vsi štirje so pokopani v grobnici moderne na ljubljanskih Žalah.

Josip Murn Aleksandrov (1879–1901)

Za časa svojega življenja ni bil znan. Šele po smrti je postal cenjen in bran. Njegove pesmi, kot so Mnogo misli žalostnih, Dolga je zimska noč in Že nikdar več, zaznamujejo duševna osamljenost, odtujenost, hrepenenje, melanholija in slutnja bližajoče smrti.

Ivan Cankar (1876–1918)

Njegovo prozo, dramatiko in esejistiko vsi dobro poznamo. Manj znana je njegova poezija. V svoji prvi zbirki Erotika, ki velja za začetek moderne, je zbral ljubezen-

ske pesmi, balade in romance. Posebej bi omenila pesmi V sanjah težkih, Spava mesto in Nebo gori od zvezd nešteti.

Oton Župančič (1878–1949)

Pisal je poezijo za odrasle in otroke. Najbolj znane otroške zbirke so Ciciban, Lahkih nog naokrog, Sto ugank. Generacije otrok, staršev, babic in dedkov so uživale in še bodo uživale v branju teh veselih verzov.

Dragotin Kette (1876–1899)

Neuslišana ljubezen je bila kriva, da je napisal eno od najlepših ljubezenskih pesmi, sonet »Zakaj sem bil v Kapitlju«. Veliko je pisal za otroke, pravljice, basni, pesmi. V 19. stoletju je bil pomembnejši predstavnik mladinske književnosti. Zbirko Pesmi je po njegovi smrti uredil Anton Aškerc.

Darija Stantić

Ko knjigo prebereš do konca, si kot Slovenec še bolj ponosen na svoj rod, ki je tako eminentno zastopan v bogati kulturni zgodovini Hrvaške.

leta 1907, v Zagrebu ustanovijo Kraljevo deželno višjo šolo za umetnost in umetno obrt, ki je nato prešla pod okrilje zagrebške Akademije za likovno umetnost. Slovenski študentje se

Akademski slikar in grafik **Lojze Adamlje** (roj. 1955) velja za najvidnejšega predstavnika nadrealizma v Sloveniji. Na ljubljanski likovni akademiji je v razredu prof. Pogačnika specializiral umetniško grafiko na kovinski matrici. Med številnimi nagradami, ki jih je prejel za likovno ustvarjanje, je najpomembnejši mali grand prix za nadrealistično delo, ki ga je leta 1998 prejel v Kasslu v Nemčiji. Njegova dela so vključena mnoge javne in zasebne zbirke v Sloveniji in v tujini.

redno vpisujejo predvsem v oddelek za slikarstvo, in ta trend se ohranja. V polstoletnem zaostanku za Hrvati tudi Slovenci dobimo svojo visoko šolo za likovno umetnost, kjer pa se zaposlijo tudi nekateri profesorji, ki so svoje akademsko znanje pridobili v Zagrebu. V začetku 16. stoletja na Hrvaškem deluje vrsta izjemnih umetnikov, predvsem kiparjev, ki so po rodu Slovenci. Vse te kronološke tokove Polona Jurinić v knjigi izjemno katalogizira in posameznega umetnika predstavi tudi s fotografijo njegovega umetniškega dela.

Podatki kar kličejo po obisku kulturnih spomenikov

Ko knjigo prebereš do konca, si kot Slovenec še bolj ponosen na svoj rod,

Knjiga je vredna največje pozornosti obeh narodov, ki imata prek nazornega pregleda umetnostnih tokov most sožitja in sodelovanja.

ki je tako eminentno zastopan v bogati kulturni zgodovini Hrvaške. Sam sem

prek te knjige spoznal mnogo kulturnih spomenikov na Hrvaškem, ki so jih ustvarili ali pomagali soustvariti naši rojaki in zanje nisem vedel. Nevednost bi se brez te izjemne knjige nadaljevala. Tako pa me opisana dejstva kličejo, da obiščem novo odkrite kulturne bisere v njihovem krajevnem okolju. Zelo zanimivi so tudi tisti deli knjige, ki se dotikajo velikih imen sedanje hrvaške likovne umetnosti, njihove rodbinske vezi pa segajo v slovenski nacionalni prostor.

Seveda se te preskromne prečiščenosti in arhivske pomanjkljivosti na nekaterih segmentih njenega dokumentarnega gradiva zaveda tudi avtorica, zato je prepričana, da bo v prihodnosti tej knjigi še kdo dodal podroben pregled. Toda, ta knjiga je vredna največje pozornosti obeh narodov, ki imata prek nazornega pregleda umetnostnih tokov most sožitja in sodelovanja. Knjiga kar kliče po pripravi obsežnejše historične likovne razstave, ki bi odstrla prezrta kulturna snovanja obeh narodov.

Lojze Adamlje

Oče moderne hrvaške arhitekture Viktor Kovačić – sin slovenske matere

Mineva 140 let od rojstva Viktorja Kovačića, ki je za Hrvate to, kar je za Slovence Jože Plečnik. Ikona moderne arhitekture. Kovačićeva ustvarjalna moč je najvidnejša v njegovem kulturnem delu - zgradbi zagrebške Borze, v kateri danes domuje Hrvaška narodna banka.

Iz Kovačićevega krstnega lista razberemo, da se je rodil 28. julija leta 1874 v Ločen Dolu 97 pri Rogatcu. To naselje je od leta 1979 del slovenskega zdraviliškega kraja Rogaška Slatina. Viktor Kovačić je ime je dobil po očetu, čevljarju iz Huma na Sotli. Njegova mati je bila Slovenka, Marija Žolgar iz Ločke Vasi. Viktor Kovačić je zelo zgodaj osirotel. Leta 1880 so ga sprejeli sorodniki v Gradcu, kjer je obiskoval osnovno in zidarsko obrtno šolo.

Wagnerjev učenec

Med letoma 1891 in 1896 je Kovačić živel v Zagrebu; bil je praktikant v gradbenem podjetju Gjura Carneluttija in Kuna Weidmanna ter Hermanna Bolléa, stavbarja stolne cerkve in direktorja obrtne šole. Z vladno štipendijo je leta 1896 odšel na Dunaj, kjer je tri leta študiral in delal pri Ottu Wagnerju, očetu dunajske secesije. Prav v tem obdobju se je sicer pri Wagnerju izobraževal tudi Jože Plečnik. Kovačić je na dunajski akademiji končal tako imenovano Wagnerjevo akademijo; po šestih semestrih arhitekture je 27. julija 1899 prejel redno izpisnico, ki je veljala kot diploma, podpisal pa jo je sam Wagner. Za diplomsko delo je projektiral palačo ruskega carja na Krimu.

Viktor Kovačić s klobukom - neznan avtor, okrog 1900. Foto: Arhiv Mesta Zagreb

Vstaja mladih arhitektov

Leta 1899 se je Kovačić vrnil v Zagreb, odprl svoj atelje in se pridružil uporniški skupini mladih umetnikov, poveči-

ni dunajskih študentov, zbranih okoli Vlahu Bukovca. Zavračali so »staro« in častili »moderno«. To so počeli tudi na straneh časopisa Život, kjer so napadali Bolléjev krog, zahtevali razpis javnih natečajev za večja dela in priznanje avtor-

Kovačićevi najpomembnejši arhitekturni projekti

1902: hiša dr. Oskarja Kornitzerja, Gundulićeva 22.

1903: adaptacija hiše dr. Eugena Winklerja, Preradovićeva 14; vila Auer, Nazorjeva 10.

1905: prva nagrada na natečaju za ureditev Tomislavovega trga prva nagrada na natečaju za hotel Moskva v Beogradu.

1905–1906: vila Perok/Kavić, Masarykova 9; slikarski atelje in vila Auer, Rokova 9

1907–1909: hiša Oršić - Divković, Masarykova 21–23; za honorar prejme mansardno stanovanje (sedaj muzej).

1907: prva nagrada na natečaju za ureditev Kaptola in okolice

1908: ureditev Jezuitskega trga in Rokovega perivoja; hiša Lustig - Perok na vogalu Mihanovićeve in Kumičićeve ulice; neizveden projekt ureditve Svačićevega trga in Strossmayerjevega sprehajališča; prva nagrada na natečaju za cerkev sv. Blaža (gradbena dela so bila končana leta 1919, cerkvena kupola je ena prvih armiranobetonskih konstrukcij).

1910–1915: vila Frangeš, Rokov perivoj 2; vila grofa Kulmerja v Novem Vinodolskem, hiša Vrbanić, Ul. Gorana Kovačića 2; adaptacija palače Tomašić, Hebrangova 17–19, hiša Frank, vogal Hebrangove in Mažuranićeva trga, hiša Čepulić, Jurjevska 63a, adaptacija palače Kušević, Čirilometodska 3, adaptacija hiše Šveljuge, Rokov perivoj 7, hiša Froehlich, Bosanska 54.

1920–1924: hiša Slavex, Svačićev trg 13; prva nagrada za projekt zagrebške Borze (ta se je začela graditi leta 1923, dela so bila končana leta 1927); adaptacija hiše in ateljeja Ivana Meštrovića, Mletačka 6–8–10; stanovanjska hiša Eksploatacija, Trg žrtev fašizma 3.

Kulturno Kovačićevo delo je Borza, zgradba v središču Zagreba, v kateri danes domuje Hrvaška narodna banka. Foto: index.hr

skih pravic projektantom. Kovačić je za Život leta 1900 napisal članek Moderna arhitektura, v kateri se zavzema za sožitje umetniškega izraza, udobnosti in ohranjanja zgodovinske dediščine v arhitekturnih delih. Že kmalu je dobil tudi prva naročila, njihovo število je z leti naraščalo (glej okvir). Leta 1906 je sodeloval pri ustanovitvi Kluba hrvaških arhitektov in postal njegov tajnik. Tega leta se je zapletel v srdito javno polemiko s »stari- rim« Izidorom Kršnjavim, ko je nasprotoval podiranju Bakačevega stolpa pred katedralo. Arhitekturno preoblikovanje okolice katedrale v zagrebško akropolo je ostala neuresničena Kovačićeva želja; njegov projekt *Forum populi, atrium*

ecclesiae, za katerega je leta 1908 prejel prvo nagrado na javnem natečaju, ni bil nikoli uresničen.

Modernizacija arhitekture

Od jeseni leta 1920 je Kovačić predaval na Tehnični visoki šoli, dve leti pozneje je postal redni profesor. Tako je na razvoj arhitekture na Hrvaškem na začetku 20. stoletja odločilno vplival ne le kot arhitekt - praktik, ampak tudi kot pedagog. Smrt ga je dohitela v zenitu umetniške moči, v komaj 50. letu starosti, sredi življenjskega projekta - gradnje zagrebške borze. Umrl je zaradi bakterijskega vnetja ledvic, 21. oktobra 1924 v bolnišnici v Klaićevi ulici. Bolehal je le tri dni. Poko-

pan je na Mirogoju, v severnih arkadah, v častni grobnici mesta Zagreba.

Posthumno so mu leta 1925 na mednarodni razstavi dekorativne umetnosti v Parizu dodelili Grand prix.

Od leta 1995 Združenje hrvaških arhitektov podeljuje nagrado Viktorja Kovačića za življenjsko delo arhitektov in za najuspešnejšo stvaritev na področju arhitekturnega ustvarjanja. Po njem se imenuje ulica v novozagrebškem naselju Sopot. Mansardno stanovanje Viktorja Kovačića v hiši Oršić na Masarykovi ulici 21, v neposredni bližini Slovenskega doma, je odprto za javnost; na ogled je vsak četrtek med 10. in 17. uro.

Polona Jurinić 🇺🇦

Kulturna dediščina Varaždinskih Toplic ima tudi slovenski pečat

Varaždinske Toplice so zrasle na območju nekdanjega rimskega naselja *Aquae Iasae*; njegovo bogato zgodovino je med prvimi raziskoval arheolog slovenskih korenin Marcel Gorenc. Ta zdraviliški kraj hrani tudi dragocena oltarja kiparja Francesca Robbe.

Maja sem bila na uspešnem okrevanju v Varaždinskih Toplicah. Ob terapijah sem imela dovolj časa za ogled tega zelo lepega kraja, obkroženega z zelenimi griči. Sprehodi so bili zdravilni za dušo in telo.

Antični temelji cvetočega kraja

Na območju, poseljenem od prazgodovine, je med 1. in 4. stoletjem cvetelo rimsko naselje *Aquae Iasae*. Ob izviru zdravilne vode so Rimljani zgradili veliko zdraviliško središče, o katerem pričajo reprezentativni ostanki javne arhitekture: kopaliških stavb, bazenov, kanalizacije, bazilike z ornamentalno poslikanimi zidovi, foruma in kapitlja s tremi hrami: Jupitrovim, Junoninim in Minervinim. V slednjem se je ohranil dva metra visok marmorni kip Minerve. Ohranjene so tudi skulpture iz pohorskega marmorja z zanimivo ikonografijo: nimfa na delfinu, Evropa na biku, Eros na hipokampu. Ban Aleksij (1110–1116) je toplice podaril zagrebškemu Kaptolu, ki je v bližini zgradil grad z utrdbo; v njem je zdaj *Zavičajni muzej Varaždinske Toplice* (Pokrajinski muzej Varaždinske Toplice) z arheološko zbirko.

Pionirska vloga Marcela Gorenc

Pionir raziskovanja antične zgodovine Varaždinskih Toplicah je bil v 50. letih prejšnjega stoletja Marcel Gorenc (Trst, 10. 5. 1915–Zagreb, 23. 8. 2009). Osnovno šolo in gimnazijo je obiskoval v Zagrebu. Leta 2009 je na zagrebški filozofski fakulteti diplomiral iz umetnostne zgodovine s klasično arheologijo. Sprva je bil kustos v zagrebškem Muzeju za umetnost in obrt (1940–1945), nato je bil eno leto zaposlen v Moderni galeriji, med letoma 1947–1949 je vodil muzejski oddelek jugoslovanskega kulturnega ministrstva v Beogradu, potem pa je tri desetletja, od leta 1950 in vse do upokojitve leta 1981, deloval v Arheološkem muzeju v Zagrebu. Veliko je raziskoval, predaval in pisal, zlasti o antični umetnosti.

Prekrasna Robbova oltarja

V Varaždinskih Toplicah tik ob starem gradu stoji župnijska cerkev Svetega Martina s poligonalnim svetiščem, stransko kapelo in zvonikom ob ladji. Gotsko cerkev so barokizirali leta 1763. Krasita jo marmorna oltarja Sv. Katarine in Sv. Barbare, ki ju je Francesco Robba ustvaril leta 1733 oziroma 1738 za zagrebško katedralo. Od tam so ju prenesli okoli leta 1890, pred popotresno obnovo po načrtih Hermana Bollea. Iz katedrale so prenesli tudi prekrasne, obnovljene orgle, delo mojstra Antona Roemerja iz leta 1765.

Polona Jurinić 🇺🇦

Izjemna varaždinska odkritja premierno v Ljubljani

V okviru praznovanj 2000-letnice antične Emone, rimskega naselja na območju današnje Ljubljane, Cankarjev dom med majem in oktobrom v sodelovanju s Pokrajinskim muzejem Varaždinske Toplice premierno gosti razstavo najnovejših najdb iz Varaždinskih Toplic. Večina razstavljenih eksponatov je prvič predstavljena javnosti, saj je v Ljubljano prispela naravnost iz avstrijskih restavratorskih delavnic. Razstava bo pozneje na ogled tudi v Zagrebu. Avtorica razstave je Dora Kušan Špalj.

Robbov oltar Sv. Barbare v župni cerkvi Sv. Martina, Varaždinske Toplice. Foto: P. Jurinić

Jasenovac: kamniti cvet med grobovi

Četrtega maja je bila v Jasenovcu slovesnost v spomin na obletnico preboja, ko se je 22. aprila 1945 rešil 101 taboriščnik. Med žrtvam ustaškega taborišča je bilo tudi 273 Slovencev, med njimi moj oče Martin Kramar.

V Jasenovcu, na prizorišču zločina proti človeštvu, so 4. julija 1966 odkrili spomenik z imenom Kamniti cvet, ki se dviguje visoko in simbolizira življenje. Spomenik je delo umetnika Bogdana Bogdanovića. Obenem so odprli tudi muzejsko dvorano, projekt

pokojnega člana Slovenskega doma Jožeta Rebernika. Vse od takrat se redno udeležujem žalne slovesnosti v spomin na nedolžne žrtve. Letos je bila slovesnost na najvišji ravni: žrtvam so se poklonili predsednik države dr. Ivo Josipović, predsednik Sabora Josip Leko, premier Zoran Milanović in ravnateljica spominskega parka Jasenovac Nataša Jovičić in številni drugi. Čeprav je vreme nagajalo, je bila prireditev enkratna. Govorom so sledili molitve in polaganje vencev. Slovenski venec sta, kot vsako leto, položila Rado Palir in Štefan

Simončič. Palirju so oba starša umorili v Jasenovcu, ko je imel komaj leto in pol.

Nedolžne slovenske žrtve

Med 83.200 žrtvami Jasenovca je bilo 273 Slovencev, večina jih je bila zaprtih in umorjenih zgolj zato, ker so bili »sumljivi« kot Slovenci, med njimi je bilo celo osem slovenskih duhovnikov. V preboju leta 1945 si je življenje rešil en sam slovenski taboriščnik, in sicer Edvard Boršnik z Reke na Hrvaškem. Med imeni žrtev, vklesanih v spominskem muzeju, je tudi ime Martina Kramarja, mojega očeta. Ubit je bil leta 1943. Naša družina, starši in pet otrok, je bila med drugo svetovno vojno s Štajerske pregnana v BiH, od tam pa na Hrvaško, v Virovitico. Tam so očeta prijeli skupaj s 26 moškimi, med katerimi je bilo še nekaj Slovencev, ga pretepli in poslali v Jasenovac. Otroci smo ga še zadnjič videli vsega krvavega pred zaporom, kamor nas je pripeljala mama. Ustaši so nam ga pokazali, nato pa nas nagnali kot pse. Hvaležen sem Sloveniji in Mariboru, ker sta se s spomenikom žrtvam fašizma z izpisanimi imeni ter s Kramarjevo ulico na Teznem poklonili večnemu spominu nate, oče.

Žalna slovesnost ob spomeniku v Jasenovcu v spomin na žrtve ustaškega taborišča. Foto: A.K.

Slavko Kramar

Straškovo 2014

Tradicionalne slovesnosti v spomin na patra Janeza Straška, ubitega na cvetno nedeljo leta 1947, se je tudi letos udeležilo nekaj članov Slovenskega doma. Spominska maša je bila 13. maja v cerkvi Rojstva Blažene Device Marije na Sveticah.

Mašo sta darovala patra Marko Glogović in Mario Smrtić. Maša se je končala s pesmijo posvečeno p. Janezu. Sledila je molitev na pokopališču na grobu p. Janeza. Člani Slovenskega doma smo na spomenik položili cvetje in prižgali sveče.

Popoldne je v spomin na p. Janeza iz bližnjega Ozlja do Svetic potekal križev pot, ki se ga je udeležilo okoli 800 romarjev, vodil pa ga je ozaljski dekan Josip Jakovčić. To je bilo že osemnajsto spominsko romanje. Po maši v cerkvi na Sveticah, ki sta jo vodila p. Marko in g. Jakovčić, smo se družili na samostanskem dvorišču. Farani so postregli s pecivom, družina Strašek iz Dobrove pri Škocjanu pa s cvičkom, ustekleničenim posebej za to priložnost.

Polona Jurinić

Tradicionalna maša v spomin na ubitega patra Janeza Straška.

Foto: Polona Jurinić

Spoznavanje lepot Prekmurja - kot bi se sprehodili po razglednici

Zadnji dan meseca maja smo se odpravili na kratek potep po Prekmurju. V krajih med Petanjci, Veržejem, Dobrovnikom in Bukovniškim jezerom smo spoznavali prekmursko preteklost in sedanost.

Na poti proti prvi postaji našega izleta smo lepote narave občudovali kar skozi avtobusne šipe. Zagotovo bi bilo lepše, če bi del poti prepešali, za kar pa bi morali imeti na voljo vsaj dva ali tri dni. Tudi tako smo si lahko ustvarili dokaj dobro predstavo o severovzhodu Slovenije: prevladujejo kmetijske površine, na njivah rastejo koruza, pšenica in ječmen, industrije skoraj ni, pokrajina je umirjena in blaga, vzpetine prekrivajo vinogradi. Okrog hiš, na vrtovih in balkonih cvetoče rože. Kot bi potovali po najlepši razglednici. Sledovi kmetijskih strojev na njivah se zdijo kot matematični niz, ki so ga ustvarili neznani leteči predmeti. Tudi vreme nam je bilo naklonjeno in dan je bil prav čudovit.

Simbolne zgodbe o nesmiselnosti vojne

Po nekaj kratkih postankih za kavico in predah, smo prispeli v Petanjce, kjer smo obiskali Vrt spominov in tovarištva. Njegova zgodovina seže v čas druge svetovne

vojne, ko je Apolonija Šiftar v vojni izgubila sinova, v njun spomin pa ob vhodu na dvorišče domačije posadila vrbi žaluzki. V naslednjih desetletjih je njen tretji sin **Vanek Šiftar** v sadovnjaku, ki obdaja domačijo, posadil različna drevesa in grmovnice in postopno ustvaril spominski vrt. Nekatero sadiko so mu podarili tovariši in gostje; drevo ali grmovnico so osebno posadili generalni sekretar OZN Maha Tray Situ u Thant, predsednik Jugoslavije Josip Broz Tito, predsednik Slovenije **Milan Kučan** in drugi. Rastline pripovedujejo več kot sedemdeset simbolnih zgodb o nesmiselnosti vojne in nasilja ter o upanju v boljšo prihodnost.

V mlinu diši po toplem domu

Naša naslednja postaja je bil Veržej s starim mlinom na Muri. Ogledali smo si, kako deluje mlin, kako iz žita zmelje moko. Mura pridno vrtilo kolo, rezultat pa so različne moke: bela, koruzna, ostra, mehka, zdrob, kaša. V mlinu diši po toplem domu, občutiš mir in sožitje z naravo. Počrnelih desk niti ne opaziš, tla prekriva moka, stopnice škripajo, ko se vzpenjaš in slediš domačemu vonju, se postaviš v vrsto za nakup moke, tja prideš praznih rok, odideš pa s polnimi škrniclji moke, s kilogramom, dvema, tremi, petimi ... Ob reki srečamo gasilce iz Lud-

brega, ki so v Veržej priveslali s čolni po Muri, tu pa so jih pričakali gasilci iz Martjancev, s katerimi so pobrateni. Na koncu poti jih bo pričakal kombi, s katerim se bodo vrnil nazaj na Hrvaško.

Zdravilna voda, ki ti odpre oči

Naša naslednja postaja je bila gostilna Lujza v Dobrovniku. Za dobrodošlico so nam v hladni vinski kleti postregli s kozarčkom sauvignona, nato pa smo se okrepčali z obilnim kosilom. Siti smo pot nadaljevali proti Bukovniškemu jezeru na Goričkem, znanem po zdravilnih točkah in zdravilnem sevanju zemlje ob kapeli sv. Vida v Strehovcih. Sprehodili smo se ob jezeru, vse do kapele sv. Vida, kjer smo se ustavili ob izviru in spili nekaj zdravilne vode. Nekateri so si z vodo tudi umili oči, saj legenda pravi, da je menih Vid, potem ko je to storil, notranje spregledal. Po njem je kapela ob izvira tudi dobila ime. Ob poti smo se ustavljali tudi pri zdravilnih točkah, ki so označene in je pri vsaki opisano, za kaj nam pomaga, na primer pri sladkorni bolezni, migreni, težavah z notranjimi organi in podobno. Tako ozdravljeni in optimistični smo se zbrali ob avtobusu in se zadovoljni odpravili na pot v Zagreb.

Miroslava-Maria Bahun

Na izletu v Prekmurje smo se člani Slovenskega doma ustavili tudi v Vrtu spominov in tovarištva v Petanjcih. Foto: N.L.

Mozaični preplet likovne umetnosti, lepote glasbe in duhovnosti

Letošnja izbira kraja romanja članov Duhovne sekcije A. M. Slomšek je bila razmeroma lahka: Vrhpolje pri Vipavi. Tamkajšnja farna cerkev sv. Primoža in Felicijana krasijo mozaiki Marka Ivana Rupnika. Na Vipavsko smo se odpravili 17. maja.

Vrhpoljska cerkev je bila konec lanskega leta blagoslovljena po temeljiti prenovi. Za farane majhnega kraja je bila prenova finančno velik zalogaj. Kljub temu so poslikavo zaupali p. Marku Ivanu Rupniku. Njegovi mozaiki, razlagajo vstajensko zgodbo, niso znani samo v Sloveniji, ampak krasijo številne cerkve, kapele in romarska središča po svetu. Pomen Rupnikovega mozaika na Vrhpolju nam je razložil župnik **Janez Kržišnik**. Umetelno zloženi kamenčki, nekateri prevlečeni s pozlato, prikazujejo Abrahamovo daritev sina Izaka, prvi Jezusov čudež v Kani Galilejski, neposredno se vstajenja dotakne z apostolom Tomažem, ki se nadaljuje s svetnikoma Primožem in Felicijanom, ki sta farna zavetnika. Tudi Rupnikov križev pot je sestavni del te vstajenske zgodbe.

Kamenčki v božjem mozaiku

Božja režija pa je našemu romanju dodala še nekaj kamenčkov. Istega dne je Vrhpolje obiskala tudi zakonska skupina iz župnije Ilirska Bistrica, v kateri sta bila tudi zakonca Škrli, ki sta v času študija živela v Zagrebu in se takrat vključila v Slovenski dom. Pri ogledu cerkve in maše smo se združili v eno skupino. Pri maši sta somaševala rektor Škofijske gimnazije Vipava **Slavko Rebec** in župnik iz Ilirske Bistrice **Stanislav Fajdiga**. Ker so iz Ilirske Bistrice prišle družine, za strežnike pri maši ni bil problem. Lepoto glasbe je dodal pevski zbor naše duhovne sekcije pod vodstvom prof. **Vinka Glasnovića**.

Kosilo so nam pripravili v Vipavskem hramu, ki deluje v sklopu Vipavske kleti. Vino te kleti smo pokusili pri okusnem kosilu. Po kosilu smo si ogledali še Vi-

Izsek iz pozlačenega mozaika. Foto: www.izvirna-vipavska.si

pavo. Na glavnem mestnem trgu stoji obnovljen baročni Lanthierijev grad iz 18. stoletja. Park pred njim je okrašen s kipi alegorij in fontano. Ogleдали smo si tudi zanimiv izvir reke Vipave. Izvira za Lanthierijevim gradom pod steno Skalnice iz več izvirov. Z lepimi doživetji smo se vrnili domov.

Martina Koman

Za spomin na romanje smo se fotografirali pred čudovitim Rupnikovim mozaikom v farni cerkvi sv. Primoža in Felicijana. Foto: O.T.

Rupnikova pozlata na vseh koncih sveta

Pater Marko Ivan Rupnik živi in dela v Rimu kot direktor Centra Aletti in vodja ateljeja duhovne umetnosti, ki je pod njegovim vodstvom ustvaril več kot sto mozaičnih poslikav po vsem svetu. V Sloveniji so med drugim na ogled v Grosuplju, Kopru in Kočevskem rogu, svetovno znane stvaritve pa so v Vatikanu in Fatimi. Leta 1999 je ustvaril mozaično poslikavo kapele Redemptoris Mater (Odrešenikove matere) v vatikanski Apostolski palači za tedanjega papeža Janeza Pavla II. Za to delo je prejel Prešernovo nagrado. Leta 2002 mu je za prispevek k prepoznavnosti slovenske likovne umetnosti v svetu tedanji predsednik Slovenije **Milan Kučan** podelil častni znak svobode.

Iz Silvinove malhe modrosti in aforizmov

Neprižgana sveča je znanje brez umirjenosti.
V železne zidove, ki jih ne moreš podreti, se modrost nikoli ne zaletava. Če se sam ne približaš vrhu, ne moreš nikomur pomagati, da pride na vrh. Vedno dobivaš, če delaš tisto, kar vedno delaš.
V roke ti nese darilo vsaka težava. Zapor lastne pameti je edini arest, iz katerega moremo pobegniti. Nauči se ne razburjati zaradi malenkosti, to je lahko reči, a težko uresničiti.
Nesreča je najboljši učitelj.
Modrost je dobrota.
Največja sreča je imeti mir u duši.
Nežno in počasi raste modrost.

Silvin Jerman

Preproste, slastne in hitre pripravljene solate

Z domišljijo sestavljena in začinjena solata je hitro pripravljen in zdrav obrok. Če jo obogatimo z dodatki, je kot samostojna jed primerna tudi za kosilo ali večerjo.

Različnim vrstam zelenih solatnic (radiču, rukoli, špinaci..) lahko dodamo popečene kruhove kocke, sir ali tofu, jajca, šunke, ribe, pečeno ali kuhano meso, korenček, fižol in druge stročnice, kuhan krompir, sezonsko sadje, testenine vseh vrst. Solate lahko pripravite z manj maščobe in jo obogatite z vitamini. obroki bodo manj kalorični, jedi pa zdrave in okusne.

Mešane solatnice in sir

Potrebujemo: 300 g solatnic, pločevinko mlade koruze, 300 g sira ali tofuja, 2 paradižnika, sol, poper, olivno olje, kis, sesekljan drobnjak.

Priprava: na kocke narezan sir ali tofu damo v posodo, solimo, popramo, dodamo zelišča, premešamo in pustimo stati 20 minut.

Nekaj nasvetov za pripravo zelenjave

Redkvice

Odlično deluje na sluznico prebavil. Meso je hrustljivo in pikantno. Redkvico veno uživamo surovo. Dobro jih operemo, odstranimo koreninice, na spodnjem delu zarezemo križ, jih za nekaj časa položimo v ledeno vodo in plodovi se bodo odprli kako cvet.

Beluši

Da bodo ostali ravni, jih moramo kuhati v visoki in ozki posodi. Beluše (šparglje) očistimo, odstranimo trdi del in jih odrežemo tako, da so vsi enaki. Pred kuhanjem 8 - 10 rastlinic zavežemo v šopek.

Korenje

Dobro ga ostrgamo, konico odrežemo, operemo in narežemo na tanke dolge rezine, te pa na tanke palčke. Tako pripravljeni korenček je odličen za surovo solato ali pripravo zelenjavnih juh. Korenček za cvrtje narežemo na debele palčke ali kocke.

Cvetača

Lahko jemo tudi surovo, začinjeno s soljo, poprom, oljem, balzamičnim kisom. Kuhamo jo v slani vodi ali na pari. Cvetačo lepše serviramo, če jo kuhamo narezano na cvetove.

Oprane solatnice v skledi začinimo s soljo, oljem in kisom. Dodamo narezan paradižnik, koruzo in mariniran sir ali tofu. Premešamo, po želji dodatno pokapljamo z oljem in postrežemo.

Radič s fižolom

Potrebujemo: 0,5 kg radiča (rdečega in zelenega), šopek redkvice, skodelico kuhanega fižola, 200 g pečenega puranega mesa, skodelico popečenih kruhovitih kock, 2 paradižnika, sol, oljčno olje, 2 stroka česna, baziliko in balzamični kis.

Priprava: opran radič odcedimo in damo v plitvo skledo. Redkvice narežemo na koleščke, paradižnik pa na rezine. Potresemo po radiču, dodamo fižol, kocke popečenega kruha, narezano meso, strt česen. Preljemo s prelivom, ki ga pripravimo iz kisa, olja, soli in lističev bazilike. Okrasimo lahko s kuhanim narezanim jajcem.

Ivanka Nikčević

Pregovori so zaklad ljudske modrosti

Dobro delati prinaša srečo.

Darila ljudje pozabijo, dobrote nikdar.

Danes meni, jutri tebi.

Dobrotljiva roka ne obuboža.

Dela kažejo človeka.

Dober prijatelj je boljši kot denar.

Obljubiti in dati je dvoje.

Dobro se z dobrim povrne.

Dober sosed je boljši kakor deset stricev.

Kdor hitro da, dvakrat da.

Dobro storiti, pa ne okrog zvoniti.

Dobrota najprej razoroži.

Slovenci v hrvaškem športu

Razkošje drobnih zanimivosti iz knjige Eduarda Hemarja (Slovenski dom, 2014)

Prvi pomemben Slovenec v hrvaškem športu je bil **JOSIP FON** (Studenice, 1846–Zagreb, 1899), eden od ustanoviteljev telovadnega društva *Hrvatski sokol*, Hrvaškega planinskega društva in Prvega hrvaškega drsalnega društva.

Josip Fon

Najgloblji pečat v zgodovino hrvaškega športa je vtisnil **FRANJO BUČAR** (Za-

Franjo Bučar

greb, 1866–Zagreb, 1946). Bil je prvi, ki je v Zagrebu pokazal, kako se igra nogomet, Hrvate pa je učil tudi pravil nogometa, hokeja, kotalkanja, odbojke, košarke, strelstva.

Prva izjemna športnica v hrvaškem športu je bila namiznoteniška igralka **VIDA KONONENKO** (Ljubljana, 1904–Šmarje pri Jelšah, 1992). V Zagrebu je igrala med letoma 1939 in 1953 in še ob koncu kariere zasedala visoka mesta na lestvicah.

Vida Kononenko

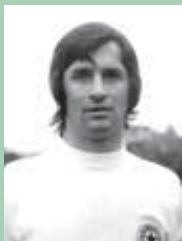
Najmlajša športnica, uvrščena v knjigo, je tekvondoistka **FRANKA ANIČ** (Split,

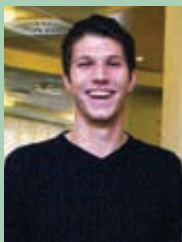
Franka Anič

1991). Po uveljavitvi v korčulskem klubu *Forteca*, si je leta 2012 izborila nastop na OI v Londonu - pod slovensko zastavo.

Bogata bera Slovencev je zaznamovala hrvaški nogomet. Že na prvi javni tekmi v Zagrebu leta 1906 je v dresu HAŠK-a nastopil **HUGO KUDRNA – Guci** (Zagreb, 1888–Zagreb, 1969). **DRAŽEN ZUPANC** (Zwiesel, 1945) se je v 70. letih vpisal v zlato knjigo *Hajduka*, ko je s klubom osvojil tri prvenstva in tri pokale Jugoslavije. V Splitu je igral tudi legendarni **BRANE OBLAK** (Ljubljana, 1947); na 66 tekmah je dosegel 24 golov. Laskavi naziv Cruyff s Kantride si je prislužil **ADRIJAN FEGIC** (Postojna, 1956), ko je leta 1984 z *Rijeko* premagal *Real Madrid*. V *Dinamu* pa je igral **GREGOR ŽIDAN** (Ljubljana, 1965); nastopal je tudi na tekmi Hrvaška – ZDA leta 1990, ki velja za prvo uradno tekmo hrvaške reprezentance. V *Dinamu* se je športno v celoti razvil **BOŠTJAN CESAR** (Ljubljana, 1982).

Dragan Holcer

Boštjan Cesar

Nepogrešljiva v hrvaškem smučanju sta bila **JURE HAFNER – Hefo** (Jesenice, 1951) in **VINCENCIJ JOVAN – Cena** (Celje, 1951). Hefo kot serviser in pomožni trener Janice Kostelić (1998–2006), Cena pa kot glavni trener Ivce Kostelić (2000–2006).

Jure Hafner

Športni Slovenec - Hrvat je bil rokometar **IZTOK PUC** (Slovenj Gradec, 1966–San

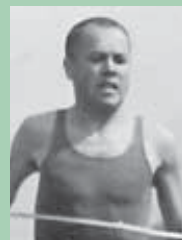
Iztok Puc

Diego, 2011). Na OI 1996 v Atlanti je s hrvaško reprezentanco osvojil zlato medaljo, leta 2000 pa na OI v Sydney popeljal slovensko reprezentanco.

Dražen Zupanc

Z zagrebškim Slovenskim domom so bili povezani številni športniki. Še v času, ko se je društvo imenovalo **NAKIČ**, je v njem deloval atlet **FRANC SRAKAR** (Tomačevo, 1912–Ljubljana, 1999), specialist za tek na 800 in 1500 m. **DRAŽEN ZUPANC** (Zagreb, 1934) je bil vodilna osebnost hrvaškega plininstva: alpinist, gorski reševalec, športni funkcionar. Uspešno odbojgarsko kariero je ustvarila **SENKA JURKOVIĆ – GROS** (Zagreb, 1949). Pozneje se je posvetila orientacijskemu teku.

Franc Srakar

Svetovno slavo je dosegel namiznoteniški igralec **ŽARKO DOLINAR** (Koprivnica, 1920–Basel, 2003). Medalje je osvajal med letoma 1946 in 1959. Šahovski mojster **IVO JERMAN** (Zagreb, 1917–Zagreb, 2006) je dosegal velike uspehe na domačih prvenstvih in mednarodnih turnirjih. Rokometar **IVAN SNOJ – Janez** (Zagreb, 1923–Zagreb, 1994) je bil rekordnih 27 let zvezni kapetan jugoslovanske moške rokometne reprezentance.

Žarko Dolinar

Alma Butia - Car

ALMA BUTIA – CAR (Teharje, 1929) je blestela v sprinterskih disciplinah in štafetah. Osvojila je 14 naslovov državne prvakinja in postavila 18 državnih rekordov. Ena od najuspešnejših jugoslovanskih atletinj vseh časov je **OLGA ŠIKOVEC – LUNCER** (Trbovlje, 1933). Osvojila je 25 medalj in bila na atletskih lestvicah Jugoslavije osemkrat prva na 100 m in devetkrat prva na 200 m.

Olga Šikovec - Luncer